

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT

A GRAFIKAI IPAR

ÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTIK:

TANAY JÓZSEF

NOVÁK LÁSZLÓ

1907 DECEMBER

XVII ÉVFOLYAM XII SZÁM

Gleitsmann E. T.

kő-, könyv-, fény- és bádognyomdai
festékgyárak

Budapest

Telefon 13-70.

VII., Hkácza-utca 50.

Újságfestékek
fekete és színes
festékek

Kenczefőzde

Hengeröntés

Saxonia-
hengeranyag

Tanczer Miksa grafikai szaküzlet Budapest

Teljes kő- és könyv-
nyomdai berendezések

Magyarországi képviselő
Bassa Lipót

VII., Hkácza-utca
50. szám

ENGEL ÉS LADÁNYI

Felsőszaltnai papirgyár vezérképviselete □ Mindennemű
csomagoló- és adjusztáló-papírok tekercsekben
és iverben nyomással vagy nyomás
nélkül □ Papirleszakító-gépek

BUDAPEST

VI., Ó-utca 6. szám

WIEN

IV., Schikanedergasse 13.

Képvisele:

Az 1907-ik évi pécsi országos kiállításon kiállítási arany éremmel kitüntetve.

„VORAN“

gyorsan száradó illusztrációs
festékkel nyomtatva.

(A vörös: 679. számú lakkozható geraniumlakk.)

Baer Ottó festékgyára Budapest

VII., Gizella-út 53.

GLEITSMANN E. T. Drezdai Kö- és Könyvnyomdai Festékgyár.

Telefon 13---70.

BUDAPESTI FIÓKJA: VII., Akácfa-utca 50.

Telefon 13---70.

Lorilleux Ch. és Társa Budapesten.

A világ legrégebb nyomdafesték-gyára.

979. számú képfesték.

Rajz, színezés, iparművészet.

Hideg és meleg színek a könyunyomtatásban.

A festő-ember többféleképpen osztályozza a színeket, s így egyebek közt jó terminus technicus-szal hideg és meleg színeket is ösmér, a szerint, hogy minő hatással vannak az illető színek az érzékeire. A vörös és sárga közt levő tónusokat melegeknek mondja, a zöld és kék közé esőket pedig hidegeknek. S érdekes, hogy a melegség pólusa nem a vörös, hanem a narancs-színű van, tehát nem a színkorong legfetele. Ha a szívrúvány színét figyelmesen megnézve s a zöld stb. árnyalatait is számításba véve, a vörösből, sárgából, sárgás zöldből, zöldből, kékes zöldből, ultramarinból, lbolyaszínből és bíborból álló színkorongot állítjuk össze: a színek melegségének pólusa — mint már említettük — a narancs-színű lesz. A hidegség pólusát pedig ennek éppen átellenében, a ciánkékknél találjuk meg.

Az egyszerű világosságai fokozatokra: a fehér, szürke és fekete színekre nem szokás kiterjeszteni a melegség és hidegség jelzőjét. Pedig a valóságban szintelen fehérről, szürkéről és feketéről nem lehet szó. Ezekben a világosságai fokozatokban mindig van valamely színbe játszó árnyalat, például a feketében kék, a fehérben sárga. A napfény sohasem egészen fehér, hanem észrevehetően bejelátszik a vörösbbe avagy sárgába, tehát meleg hatású; a közvetlen napfényenél ez a melegség kisebb, a közvetettnél nagyobb mértékű. A fekete színek közül az úgynevezett csontfeketét melegnek, az elefántcsontfeketét pedig hidegnek mondja a festő. Ettől a hideg elefántcsontfeketétől egész a fehérig hosszú sor olyan világosságai fokozatot állíthatunk össze, amely végesüvéig hideg hatású; viszont a melegebb csontfeketétől a fehérig egy másik, meleg hatású sorozata is könnyű szerrel összeállítható a világosságai fokozatoknak.

A könyunyomtatásban a színek meleg és hideg voltára tudtunkkal nem igen szoktak tekintettel lenni. Pedig talán nem ártana ez sem. Hiszen ha a jobban sikerült nyomtatványokat e tekintetben is megvizsgáljuk: okvetlenül észre vesszük rajtuk, hogy a hidegség és melegség hatásának is megjelölés szerepe van a nyomtatvány sikerültére névést.

Általában az az észleletünk, hogy a nagyobb fölültek színezéséhez a hideg színek alkalmasabbak, mint a nagyon melegek. Viszont a meleg színek révén a hatáskeltésre szánt kisebb foltok, sorok stb. pompásan emelhetők ki.

A cinkografálásra szánt rajzok kidolgozása.

A nyomdásznak tisztában kell lennie azzal, hogy minő rajzok alkalmasak ahhoz, hogy ilyen vagy amilyen módon klisé legyen készíthető róluk, mert hiszen a megrendelő akárhány esetben órája bizza a klisék megcsináltatását is. Ha már most ilyen esetben a nyomdásznak nincs meg a kellő tárgyismerete, könnyen igen nagy bakokat talál lőni. Éppen ezért most röviden egy kis útmutatást akarunk adni szakértársainknak arra névést, hogy minő rajzok alkalmasak az autotípiai, s minők az egyszerű fototípiai kivételre.

A fototípiai kivételre szánt rajzok legtöbbször pusztán vonalakból állanak, s legjobban a fényezett fehér kartonra rajzolja őket a rajzoló. Az ilyen papiros ragyogó fehér fölülletéről a vonalak a fotografáláskor jobban leemelődnek, mint a közönséges rajzpapírosról. A fehér angol rajzkarton is praktikus, de a fényezett fehér karton még ennél is jobb. Különböztetve a síma papírosok többé-kevésbé mindig alkalmasak fototípialásra szánt rajzok fölülletére; a durvább fölüllet

rajzpapírosok ezzel szemben nem jók, mert a vonalak szagatottak lesznek rajta, s a szemcsézet árnyékat vet, ami a fotografálal átvitelkor nagy baj. A reprodukció ezáltal durva hatású lesz. A kemlgrafusok természetesen elkészítik a durva papírosos rajz után is a kliséket, s a megrendelő gyakran nem is igen tudja okát adni a hatástalanságnak.

A rajzhoz használt kinal tusnak egyenlőten tónusa szintén sok bajt okozhat a reprodukcionális klisé készítésekor. S némely rajzoló meg rajzolással is foglalkozó mesterszedő gyakran elküveti azt a hibát, hogy majd egészen halvány, majd közepes sötétségű, majd pedig egészen sötét tussal rajzol, de nem valami rendszerből kifolyólag, céltatosan, hanem csak azért, mert nincsen keűve a friss tus keveréséhez. Mondjuk, éjtszakán át beszáradt csészéjében a tus; reggelre kelve világért sem keverne újat, hanem egyszerűen pár csöpp vizet önt a csészébe száradt tusra, az újjával klisé széljeldörzsöl az, s aztán vígan rajzol véle tovább. Az újabb részletek ugyan szürkék az előbbiekhez képest, de seba! — gondolja a rajzoló —, fotografáláskor együtt vevődik le majd az egész. Hát ez igaz, de viszont az is tagadhatatlan, hogy az erőtlen, halvány vonalak nem adódnak ki oly tisztán, mint az egészen feketék; a klisé rajza ennél fogva az eredeti rajz szürke-tusos helyen foltos lesz. Akinek nem akaródzik, hogy a kinal tus keverésével maga veszödjék: jól teszi, ha a papírkereskedésekben kapható folyékony kinal tust használja, amely az utolsó csöppjéig egyformán tompa fekete színű marad, föltéve, hogy nem öntünk közben vizet hozzá, mert ez szürkét tesz.

A fototípialásra szánt rajznak ezenkívül még megjelölésen nyílt, szellős vonalatúnak kell lennie, még akkor is, ha nem akarják klisényitve reprodukálni. A nagyon sűrűn rovátkolt rajz már a cinkografáláskor egybefolyik, vagy ha ott éppen nem is, hát a nyomtatás idején biztosan.

A rajzok klisényitése külföldben általában ajánlatos dolog, mert így a vonalak esetleges durvasággal elenyésznek, s a rajz maga plasztikusabb válik. De aztán jól teszi a rajzoló, ha összehajtott szemüvegen megfordított színházi látócsövön stb. át időről-időre kipróbálja, hogy mint fest a rajza klisényitve. A routine-os rajzoló ezt sohasem mulasztja el, mert hiszen ez egyik fő-fő titka a sikernek.

Sokszor fölmerült már az a kérdés: nem lehetne-e a vonalas rajzok készítésekor a rajztollat mellőzni, s helyette a könnyebb kezelésű sötétfekete Faber-ceruzát használni. Még a tollrajzos technikában leggyakorlítottabb rajzolóknak is nagy könnyebbségére szolgálna ez. A kemlgrafusok előtt már többször megpendítették ezt az eszmét, de valamennyi azt mondja, hogy ez bajos dolog, mert a részletek tekintélyes része lemarna. Egy nagyobb kemlgrafálal múltézetben pedig azt a választ adták a fentebbi kérdésre, hogy vörösrézre még csak megvalahogy a ceruza-rajz átvitele, de a cinkre sehogy sem. Hogy miért: nem tudták megokolni.

A feltónusos eredetiktől, tehát tusrajzokról, fényképekről stb. csak autotípiai készíthetők. A tusrajz ilyenkor is jó, ha nem készül durvább rajzpapírosra. E helyett inkább síma angol festőkartont tanácsos vennünk. A finom szemcsézett rajzpapíroson ugyan látszólag jobban történik a tus fölrakása, mint a teljesen síma kartonon, de — különös dolog — az angol festőkartonról mindig jobb autotípiai készíti a kemlgrafus, mint a finom szemcséű rajzpapírról.

Az autotípialáknál a legkönnyebb szürke tónus, a papírosnak legkisebb gyűrődése is a legpontosabban reprodukálódik.

Az esetleges nagyon halovány vonások tehát nem maradnak ki, mint a közönséges fototípánál, de éppen mert a valódi tónusértékében adódik minden vissza: igen vigyázni kell a rajzolónak. A tónusoknak tisztáknak kell lenniük; a maszatos-foltos rajzrészletek a kilsében is éppen olyanok lesznek, s a kemigrafus sem igen javíthat rajtuk.

Az autotípálásra szánt rajzot neutrális kék festékkel vagy széplával is szokás készíteni, de mindenestre jobb a kínai tus a maga világos szürke, sötét szürke s fekete tónusával; a legsötétebb árnyalatokat meg körvonalakat tollal kell aztán meghúznunk. A kisebbítés is ajánlatos.

A rajzoló gyakran figyelmen kívül hagyja azt, hogy a por is meglehetősen árt az autotípálásra szánt rajzoknak. Ha abban hagyja a rajzot, takarja le azt, vagy ha ezt nem teszi, kezdéskor tisztogassa meg jól valami tollseprővel.

A stílusok fogalma az ipari művészetekben.

Egy kiváló esztetikus a következőképpen határozza meg a stílus fogalmát: "A stílus nem más, mint az egyéni kifejezési módnak alkalmazása a célhoz és anyaghoz, még pedig a helyi viszonyok s időbeli főfogások hatása alatt."

Ennél jobb meghatározást képzelünk sem lehetne. Csak éppen hogy hosszú egy kissé. Egy másik meghatározás — "a stílus a művészet dívtája" — sokkal jobban hangzik.

A művészi kifejezési mód négy fő faktortól függ különösen: képpen: a művész egyéni főfogásától, az illető nép természetes hajlamaitól és szokásaitól, a korszellemtől s a művészeti tárgy céljától meg anyagától. Az igazán nagy művész a maga művészeti főfogásával gyakran egyéni stílust is teremt, s ilyen értelemben beszélhetünk például Holbein-, Munkácsy- stb. stílusról. De beszélünk gyakran nemzeti stílusról is. Ennek legtöbbször a népek elkülönültsége az oka; a Kelet országainak építészeti, műipari s egyéb stílusai például egészen eltérnek a nyugati népek építésben s műiparban használt kifejezési módjától. De közelébb is találunk példát; százados elkülönültségünk idején minálunk is kialakult egy bizonyos, főképpen a díszítésben megnyilatkozó stílusféle. Ezt most részben törvényeinek kudarca, részben mesterséges továbbfejlesztés útján igyekeznek imponálóvá s az egész ország lakosságának közkincsévé tenni.

A korszellemnek a stílusok keletkezésére való hatása szülte a történeti stílusokat. A román építészetben, a góti-

kában stb. például kétségtelen a korszellem őrülési hatása, s ugyanez megnyilatkozik a jelen század művészetében is.

A művészi tárgy céljának meg anyagának van legfontosabb szerepe a stílusok kialakulásában. Hisz ennek magától kell érődnie, mert hiszen csak természetes dolog, hogy minden tárgyat a céljának megfelelően kell formálni. Az olyan stílus, amelyre nem lehet ráülni: iparművészeti szempontból számításba sem jöhet, sőt egyszerűen képtelenség. Éppen olyan természetes dolog, hogy minden a művészeti munka címére igényt tartó tárgyhoz a lehető legalkalmasabb anyagot kell választani; az ez ellen az elv ellen való tömérdék véikeztést azonban némileg menethetővé teszi az igazán alkalmas és jó anyagok nagy drágasága, s ezzel szemben az utánzatoknak meg szurrogátumoknak viszonylagos olcsósága. A vászon-imitációjú papíros használata például a stíluszerű munkálkodás elveibe ütközik: de mégsem lehetünk el nélküle, mert hiszen a valódi vászon és a vászonpapíros ára között különbség nagyon jelentékeny.

Ideális elvű állítható föl, hogy a célt egyszerű eszközök alkalmazásával s a mellett a viszonylag legjobb hatás keresésével igyekezzünk elérni. Minden anyagnak megvan egy bizonyos legrészletesebb megmunkálási módja; minden anyagnak vannak jó és rossz tulajdonságai, amelyek közül az elsőket kihasználni, az utóbbiakat pedig amennyire lehet elnyomni és megszüntetni kell. Utódés, összezsugorodás, húzással és nyomással szemben való ellenálló-képesség, csiszolhatóság, oxidációra való hajlamosság, tűz- és víz-állóság stb.: mindezek olyan tulajdonságok, amelyek a formaadást jelentékenyen befolyásolhatják, s ezért a művészek már eleve számot kell vetnie velük. Röviden szólva: minden anyagnak megvan a maga technikája, s a stílusnak e technikának kell megfelelnie. A vasnak például egészen más a megmunkálási módja, mint a vörösrézé vagy selyem más a megmunkálási módja, mint a vörösrézé vagy cinké; a fát, az agyagé stb. Ismét más. Ép ezért beszélünk olykor technikai stílusokról is. Mint Sales Meyer írja: hatvan esztendő előtt még gót stílusra építették a lokomotívokat; a mostani mozdonyoknál már célszerűségi formákat látnak, s egészen hozzászoktunk ahhoz, hogy a mostani lokomotívot szebbnek találjuk a gót stílusnál. Éppen ilyen formán vagyunk a csarnokokkal, hidakkal meg hajókkal, s sokat vitatkoztak azon, hogy e prózai dolgok is a művészet körébe tartozó tárgyak közé számíthatók-e vagy sem.

Előfizetési fölhívás.

Jubiláris esztendőben vagyunk. A Könyvnyomdászok Szakköre az idén éri meg alapításának huszonötödik évfordulóját, büszkén tekintve vissza ama mélyre ható szakirodalmi és szakfejlesztésbeli munkálkodásra, amely ezen a negyedszázadon keresztül a zászlaja alatt ment végbe.

A Magyar Nyomdászok Évkönyve mindenkoron dődelgetett kiadása volt Szakkörünknek, s mikoriban a tagok létszáma és az általános érdeklődés nőni kezdett: első sorban is az Évkönyvet emelik addig még csak remélni sem mert magas színvonalra. A hatalmas német, francia és angol szakirodalom vezető emberrel egyértelműleg úgy nyilatkoztak, hogy a Magyar Nyomdászok Évkönyve méltó büszkesége lehetne bármely nagy nemzet szakirodalmának is.

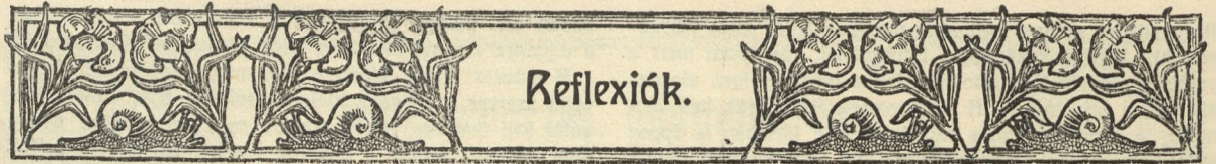
A jubiláris esztendőben ismét nagyot lépünk előre: olyan Évkönyvet akarunk előteremteni, amely még a legutolsó két évfolyamot is túlszárnyalja mind az irodalmi rész alaposága, mind pedig a külső kiállítás szépsége tekintetében.

Az alapjéhez máris meg van vetve. Tollforgató szak társaink legtöbbször megígérték közreműködését; legkiválóbb sokszorosító intézetek kész örömmel támogatnak a munkánkban; az Évkönyv szerkesztését és nyomtatását pedig ismét a Világosság könyvnyomda vállalta magára, ami maga is kész kezesség arra nézve, hogy pompás, a maga nemében páratlan almanachot kapnak előfizetőink a télen kézhez.

A Magyar Nyomdászok Évkönyvének előfizetési ára 2 korona és 50 fillér Budapesten s a vidéken egyaránt. A Szakkör tagjai természetesen ingyen kapják; az újonnan belépő tagok azonban csak akkor részesülhetnek ebben a kedvezményben, ha tagsági illetékeiket július haváig visszamenőleg megfizetik, s a megjelenés idejében hátralékuk nincs.

Megjelenés után 3 korona lesz a Magyar Nyomdászok Évkönyvének az ára helyben, s 3 kor. 72 fill. a vidéken.

A Könyvnyomdászok Szakköre választmányának megbízásából: Novák László, szerkesztő.

Reflexiók.

Két érdekes tipográfiai közlemény fekszik most előttünk. Az egyik egy németalföldi szakújságnak a festék nélküli nyomtatásról írott cikke, a másik pedig a németek veterán szakírójának, Schlotke Ottónak e tárgyra vonatkoztatott reflexiója. Közöljük mind a kettőnek a veletjét, sőt — már amennyire a tér engedi — megföldjük a magunk reflexióival is.

Minekutána a sorántó gépek az ólomtípusokat részben már elragadták az újságokat nyomtató nyomdász-ember elől: most a festékre került a sor, s ezt akarják nélkülözhetővé tenni a könnyunyomatásban. A festék nélkül való nyomtatás eszméje méltó a legjobbak fáradozására, mert a siker egészen új perspektívákat nyitna meg a nyomdászok, s különösen az újságy nyomtatással foglalkozók számára.

Az eszme maga nem új; a Magyar Nyomdászok Évkönyvében meg a Grafikai Szemleiben többször is esett már róla szó. Aktuálissá újabb az említett németalföldi szaklap cikke tette, amely azonban kissé homályosnak tetszik.

A cellulóz — így hangzik a közlemény — bizonyos körülmények közt nagyon érzékeny anyag. Így például egy sárga festő anyag, a diazo-primulin, a fény által általában igen keveset befolyásolódik, de ha cellulózra öntik: egy-kettőre megváltoztatja a színét; valami kémiai folyamat megy ilyenkor a két anyagban végbe, de hogy minő: még nem tudjuk. Ezen a kémiai reakción alapulna a festék nélküli való nyomtatás. Van a cellulóznak egy másik, e tekintetben hasznosítható tulajdonsága: úgy látszik, hogy bizonyos fokig jól vezeti a villamosságot. Ha például valamely celluloidból csinált klisé az elektromos telep pozitív sarkával és egy nedves papírosdarabot a negatív sarkokkal összekötünk, akkor — föltéve, hogy a celluloid hosszabb ideig nehezedik a papírosra — kellő fejlesztés után a klisé pontos képe áll elő a papíroson. Ha fordított viszonyban költjük össze a kliséket meg a papírosat az elektromos teleppel: rejtőző kép keletkezik a papírosra, melyet azonban még hónapok múltán is jól előhívhatunk ezüst-oldattal.

A cellulóz e tulajdonságain alapszik a festék nélküli való elektromos nyomtatás. Az egész eljárásnak súlypontja az újságy nyomtatás gyorsításában és olcsóbbá tételében rejtené, de ha sikerülne esetleg az is, hogy az elektromos hatás következtében különböző színárnyalatok állíthatósanak elő: festékre egyáltalán nem volna többé szükségünk.

Eddig a németalföldi szaklap. Schlotke Ottó azzal egészíti ki ezt a közleményt, hogy elmondja a festék nélküli való nyomtatás eszméjének genealógiáját. Szerinte az ez irányban való első kísérletezések egy Londonban élő német embernek, Friese W.-nek a nevével kapcsolatosak, aki alapos kutatásokat végzett az elektromos áramnak a könnyunyomatás céljaira való használhatósága tekintetében. Friese a londoni Croydon Camera Clubban a cellulóz tulajdonságaira vonatkozó főnnebbi észleleteket mind bemutatta, de ezek természetesen mindaddig nem voltak praktikusnak értékesíthetők, míg a papírosra levő képet a fotográfia módjára utólagosan elő kellett hívni. A föltaláló is mihamar belátta, hogy a szükséges vegyi anyagokat a praktikus kihasználhatóság érdekében már a papíros gyártása idején hozzá kell keverni a papírosszához, s hogy a papíros nyírkosítását a lehetőséghez képest kerülni kell. Roppant hosszadalmas és fejtő kísérletek után sikerült Friesének a papírosat már a gyártás idején kellő érzékennyé tennie. Az elektromos áramot a nyomdabetűkből avagy klisékből

álló formán, a preparált íven meg a nyomó-hengeren vezeteli keresztül, aminek pillanatnyilag előálló kép az eredménye. A nyomtatás gyorsaságának ebben a folyamatban nincsen semmi szerepe; lehet a gyorsaság a közönséges gyorsajtó munkájának megfelelő, de fokozható az egészen a rotációs gépek gyorsaságáig is. A papíros szárazon nyomódott, a nélkül, hogy az elektromos nyomtatás előtt vagy után még valami módon külön-külön preparálni kellett volna az íveket.

Minden szakember előtt az első pillantásra világosnak kell lennie annak, hogy micsoda előny van abban, ha az ilyenformán "nyomatott" ívek rögtönösen használhatók, s a festék lehúzóddásától nem kell többet tartanunk. Hogy aztán a többszínű nyomtatást illetőleg micsoda perspektíva nyílhatik meg a nyomdász előtt: szinte elképzelni is bajos.

Az elektromos nyomtatás — mint már említettük is — történelmi betűs formáról, fametszetről avagy bárminemű más kliséről. Ami azonban az egyenetlenséget illeti: ezt csak úgy el kell végezni az elektromos nyomtatáskor, mint most. Az elektromos érintésnek egészen egyenletesnek kell lennie, s ez csak úgy érhető el, ha a forma egyenetlenségei — ép úgy mint a festékekkel való közönséges nyomtatáskor — a kívánt mértékig ki vannak egyenlítve. A klisék sötétebben nyomódó részleteinél az egyenetlő-lap vastagabb is lehet.

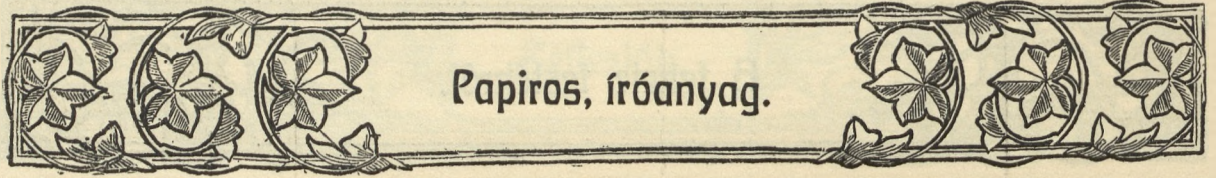
Ami a festék nélküli nyomtatott képek fényálló voltát illeti: Friese kísérleteket tett ebben az irányban is. Elektromos úton nyomtatott íveiből többet egy álló esztendeig tartott a közvetlen napfényen, s az év elteltével a legcsekélyebb változást sem tapasztalta a nyomatokon; a nyomtatás színe mélység és árnyalat dolgában szakaszolt olyan volt, mintha akkor került volna ki a sajtóból. Ennél nagyobb fényállóságot pedig még elképzelni is bajos volna.

A Friese-féle elektromos nyomtatáshoz való berendezkedés akár micsoda gyorsajtóra is alkalmazható. A festékek szerkezetét előbb természetesen el kell távolítanunk, mert hiszen úgyis fölöslegessé lesz. A nyomtató-hengert ezután vékony cinklemezsel burkoljuk körül, hogy az áram számára megfelelő vezető létesíttessék, s a pozitív meg negatív vezeték végződése elrendezése után már készen vagyunk, s akár minőljárt meg is kezdhettük az utolsó nyomtatást.

Az elektromos nyomtatás bevezetése különben minden valószínűség szerint olcsóbbá tenné magukat a nyomtató-sajtókat is, mert hiszen a festékek szerkezetét fölöslegessé válása révén igen sok drága alkotó résznek az ára takarékosabb volna a szükséglet, mint amekkora az a mostani festékes nyomtatás rendszere mellett. A színezés szabályozása igen egyszerűen történik: ha halovány a nyomtatás, erősebb áramot borsátanak a gépbe, s egyszerűen intenzív sötétségűvé és mélységűvé lesz a szín. Az áram erősségének ez a szabályozása egy kis forgattyú segítségével történik.

A Friese-féle találmány kiaknázására Electrical Inklees Printing Syndicate címmel Londonban részvénytársaság is alakult, de hogy minő eredménnyel folytatta eddig a működését: arról mostanáig nem érkezett hír a kontinensünkre.

Az elektromos nyomtatás dolgában azonban föltűnő, hogy a föltaláló nem hangsúlyozza a papíros mindkét oldalára való nyomtatás lehetőségét. S azt hisszük: itt van a dolog bökkenője. Mert hogy az elektromos áram csak a papíros fölületén okozzon színbeli elválást, a bensejében nem: alig hihető. S így csak egyoldalú lehetne a nyomtatás.

Papiros, íróanyag.

Csomagolásra alkalmas papiros alumíniumból.

Legujabban, miként a Bayerisches Industrie- und Gewerbeblatt jelent, sikerült az alumíniumból papirost előállítani, amely nagy versenytársa lesz a sztanol-papirosnak. Nagy előnye, hogy a levegő, a víz, szesz italok, tej, vaj, olaj kevésbé hatnak rá, mint a sztanol-papirosra vagy az álomból, cinkből és nikkelből készített vékony lemezekre. Különösen célszerű borítékat készíthetnek belőle csokoládé-, bonbon- és szappanfélékre. Az alumíniumot kétféleképpen alkalmazhatják: vagy a papirost vonják be vele, vagy oly vékonyra simítják hengerekkel, hogy oly vékony lesz, mint a papiros. Az alumíniummal bevont papirost úgy készítik, hogy a közönséges pergamen-papirost borszeszes vagy éteres alumínium-porral hintik be. A szesz elpárolgása után a papirost addig hevítik, míg az alumíniummal egygé alakul, mire erős nyomással még jobban egyesítik. Az így átalakított pergamenes alumínium-papirost hozzák azután forgalomba. A hengerezéssel lapított alumínium-papiros egy század milliméter vékony és igen alkalmas beborító anyag. Egészség tekintetéből is fontos, mert nem tartalmaz semmiféle mérgező anyagot, s nem is oldódik föl egykönnyen.

Pálmalevelekre való írás Elő- és Hátsó-Indiában.

Mint évszázadokkal ezelőtt, úgy manapság is használják a faleveleket írásra, különösen Indiában, sőt nem ritkán többre bicsülik, mint a papirost. A levelekre nem tintával írnak, hanem rájuk karcollják a betűket. A hinduk és szinghalézek könyveit, amelyek közül néhány példány a londoni British-Museumban van, tanúságot tesznek arról, mily tökélyre emelkedett a kezdetleges papír mellett a könyvköltészet, mert a régi könyvek valóban remek kiállításúak. Az egyes lapok a horodódongához hasonlítanak, mert a pálmalevelek sugár-alakú bordái közül vannak kiágva. Egy könyvben körülbelül 20—30 teleírt lap van. Mivel a levél a karcolás helyén sötétebb színt vesz fel, az írás világosan olvasható. Két-három keresztülűzött zsinór köti össze a leveleket a fa- vagy borosyán-fáblakkal, amelyek gyakran művészi faragványokkal, sőt nem ritkán arannyal meg drágakövekkel vannak feldíszítve, amint ez régenie Európában is szokásos volt. A pálmalevelekre való írást már évszázadok óta gyakorolják Indiában, s hogy milyen tartós ez a primitív íróeszköz, arra legfrappánsabb példa a mysore maharadza könyvtára, amely 1495-ből származik. India belsejében, ahol egyáltalában nehéz papirosra jutni, az iskolákban is legnagyobb részben a pálmaleveleket használják, s az annamí, szlámi meg hindu gyerekek egykettőre elsajátítják az erre való, látszólag nehéz írást.

A rongytartalmú papiros gyors széjjelbomlása.

Folyóiratunkban is többször figyelmeztettük már az olvasóinkat arra, hogy a most nyomódó könyvek s folyóiratok jelentékeny része nem ér meg ötven-hatvan esztendőnél többet, mert az anyaga olyan silány, hogy ennyi idő alatt okvetlenül széttörik. Most ezekre a jóslatokra vonatkozóan érdekes megerősítő adatokat látunk a külföldi lapokban.

Húsz év előtt Martens berlini professzor azt a szenzácións kijelentést tette, hogy a legfontosabb tudományos és technikai könyvek is nagyon silány s hamar korhadó papirosra vannak nyomtatva, s így a könyvek gyors pusztulá-

sával kapcsolatosan némely tudományos eredmények megtechnikai vívmányok is feledésbe merülhetnek. Nevezett tanár ugyanakkor megvizsgálta kilencvenhét különböző folyóiratnak a papirosát, s összesen csak hat olyat talált köztük, amelyről bizást föl lehetett tételteni a száz esztendőig meghaladó életkort. A többi minden valóságosság szerint már jóval előbb — talán ötven-hatvan év alatt — széjjelkorhad.

Martens professzor húsz esztendő előtti jóslásainak szomorú valóra-válásáról olvasunk most a berlini anyagvizsgálati állomás egyik hivatalos kiadványában. Kiderül ebből a kötetből, hogy már olyan könyvek meg folyóiratok is, amelyek mindössze csak húsz-huszonöt esztendője kerültek a könyvtárra: a korhadásnak kétségtelen jeleit mutatják.

Példaképpen egy 1881-ben nyomtatott római jogtörténelmi munkával hozakodnak elő. Ennél a korhadás folyamata már annyira előrehaladt, hogy az egyes lapok úgyszólván kitérdeznek a könyvből; szélük erősen sárgult és kinyitások kisebb-nagyobb darabok válnak le róla. Kétségtelen, hogy tíz-tizenöt év alatt tisztára porrá omlik majd a könyv. E könyv papirosának anyagára nézve különben a következő adatokat állapítja meg Herzberg professzor: Van benne mintegy 40 százalék lenrost, 30 százalék gyapot, 25 százalék fa-cellulóz és 5 százalék szalmacellulóz; az elégetés után fennmaradó hamu-mennyiség 21 százalékot tesz ki. A gyártáshoz használt anyag tehát jó volna (70 százalék rongy-anyag!), s ezért egyebütt kell keresni a baj okozóját.

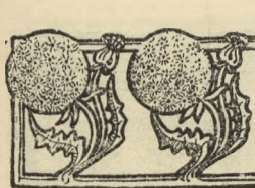
S ezt meg is találták a papiros rendkívül alacsony fokú szilárdságában, amely a nyomtatás idején — tehát 26 évvel ezelőtt — sem igen lehetett sokkal nagyobb a mostaninál.

A hibát ilyen esetben tehát a könyv kiadója követte el, amennyiben elmulasztotta a papirosnak a nyomtatás előtt minden tekintetben való megvizsgálását. Pedig a szakértő könnyen fölvilágosíthatja volna erről, s néhány próba után olyan papirost választhatott volna, amely évszázadok visztonagságának is meglehetősen mértékben ellentállhat.

A papiros szilárdságának a hosszú ideig megőrzendő és sokat használt könyveknél éppen olyan fontos szerepe van, mint az anyagösszetételnek, s mégis alig hogy törődnek vele. Pedig a kiadókra nézve ez nagyon fontos dolog. A papirosnak nem csupán egyes tulajdonságait, hanem úgyszólván valamennyijét meg kell ismernünk, ha teljes mértékben meg akarunk győződni a használhatóságáról. Minden jelentékenyebb kiadó-üzletnél a reputáció érdekében álló dolognak kellene tekinteni a megfelelő papirosfajták használatát.

A köteles példányok beszolgáltatása súlyos megerhelése a könyvnyomtatónak, de csak úgy volna értelme, ha e példányok tartós, évszázadok visztonagságainak is ellentálló papirosra volnának nyomtatva. Mit ér például a hírlap-könyvtár, ha a benne foglalt újságszámok legkésőbbben negyven-ötven év múlva önmaguktól is porrá omlanak.

A nyomdatulajdonosoknak és nyomdavezetőknek kellene első sorban e sorokat megszüleltetni, s a tájékozatlan megrendelőket alkalom adtán fölvilágosítaniok. S a mellett járjanak ők maguk jó példával elől. A tartós megőrzésre szánt nyomtatványoknál ne takarékoskodjanak túlságosan a papirosra; ne az ár, hanem a tartósság és jól nyomtathatóság legyenek irányadók a papiros-vásárlásainknál. A nyomtathatóság kérdése azért fontos, mert tapasztalásból tudjuk, hogy gyakran éppen a legjobb és legtartósabb papirosfajták csak ügyvel-bajjal használhatók nyomtatásra.

Nyomatató művészet Japánországban.

A japán művészet tartalom és lényeg dolgában tökéletesen különbözik a miénktől. A szobrászat nagyművészeti formája nincs meg a japánoknál; még a márványuk sincs meg hozzá. Az építészet a gyakorlat földrengések miatt a fával kénytelen mint legfő építési anyaggal beérni, s így a művészeti tevékenység főképp a festészetre koncentrálódik. A festészet síkhatásos, vagyis dekoratív kezelési formából azonban ez sem tudott eddig kibontakozni. A vonalátvétel csak 1800 körül ismerték meg a japánok, a levegőátvétel hiányán pedig közbe tölthető felhőzetekkel igyekeztek segíteni.

A japánok vallása, a sintoizmus, híjával van az olyan alakoknak, amelyek áhitatra gerjeszthetnék az embert. A reális alapon álló művészetnek a japánok nagy ügyessége mellett át kellett tehát hatnia az egész népeletet, s a kézművesfoglalkozások valamennyijére rányomni a bélyegét. S így aztán a japán lakkozó munkások, ércöntők, vésnökök, takácsok mindegyike kész művész a maga mesterségében.

A japán ember nem ismer a kevés vízahólyaggal meg olajjal kevert vízfestékek kívül más festéket. A ceruza és a rajzoló-szén is ismeretlenek előtte, s ezért a tus használata annál szélesebb körű. A fekete-fehér rajztechnika ennél fogva a japánoknál érte el a legnagyobb tehélményét.

A japán ember nagyra becsüli a vázlatok művészi értékét, s a körvonalas festés művészetét ideálját képezi a nagy festőiskoláknak. Minden az eszmében és az esztétizálásban csúcsosodik ki. Az utóbbit már az esztétizálás is jelenléte elősegíti; közepén vagy végén foglal meg, könnyedén bántanak vele, s függőlegesen értetik a festő-alaphoz.

A japánországi festőművészet termékei főképpen három alakban kerülnek a közönség elé. Az első a "kakemono" (lógó tárgy), amely az aranymetszés arányainak körülbelül megfelelő négyzetes kép, s a falra akasztják. A másik a "makimono" (tekercs), amely gyakran tízenöt méternyi hosszú sávokból áll, a két végén pálcikával, s tekercsbe göngyöltetés után selyemszínnel átkötve. Az ilyenforma hosszú képeket könnyebb kezelhetőség okáért harmónikaformára hajtogatják ujjban össze, s címlappal is ellátják. Ez volna a harmadik formája a japánországi képeknek.

E képeket általában egy szederfa-féle növény rostjaiból készített könnyű, szívós és szinte elszakíthatatlan papírosra festik. Puhasága, hajlékonysága meg fölületének selymes fénye révén e papíros nyomtatáshoz is igen alkalmas, s rézmetszőink már Rembrandt ideje óta sűrűn használják.

A kulturális és művészeti első benyomásokat Kínában szerették meg a japánok. A kínaitól sajátították el a fatábláról való nyomtatás technikáját is, amely a japán írás sajátossága meg a fametszők ügyessége révén egész a legújabb időkig tökéletesen megfelelt az igényeknek. A könyvnyomtatás éppen ezért csak az újabb időkben kezdett lassankint meghonosodni a félkelő nap birodalmában.

A japán fametszetek szemlélésekor okvetlenül föl kell térni azoknak a miénktől tökéletesen eltérő módorú kidolgozására. A plasztikusság hatását a mi fametszetelinken párhuzamosan egymásra fektetett vonalrovátokkalalal meg ismerik. A japán országban ezt a kifejezési módot nem ismerik. A japán művészből mindegyike a kifejezéssel teljes és biztos kontúr, no meg a fekete tónusokra szorítkozik, amely utóbbiakból azután a rajz fehéren emelkedik ki. A síknak ilyen kezeletében a japánok nagy mesterek. S még ha színes fametszetek készítéséről van szó: akkor sem törekszik a japán

művész arra, hogy finom tónushatású valóságos festményt állítson elő. Az illusztrálás túl ilyenkor nem igen megy, de azért némely ríktó effektusokat mégis csak fölhasznál.

A színes fametszetek eredetileg a köznépszámára csinálódta Japánországban. A magukat műértőknek tartó japánok csak mosolyogtak e fametszetek élénk színén. Európában azonban már más szemmel nézik a japán színes fametszetet, különösen ha a nem valódi festékek rajta megfakultak, s a vad színelentétek ilyképp kissé enyhülnek.

A japán színes fametszetnek olyan a hatása, mintha kézzel festették volna ki. Ennek a színezési technika az oka. A japán nyomó a színeket (esetleg többfélét is egyetlen dúcra) esztétik rakja föl, s a különböző színek egymásra való átmázolásával éri el a legfinomabb átmeneteket. A mellett az esztétik minden esetlegessége megőrződik a nyomtatás számára, s még a fa erezte is érvényesül ebben.

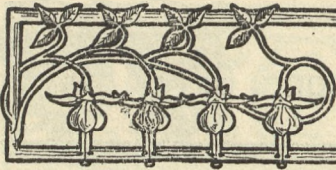
Ami a tulajdonképpeni könyvnyomtatást illeti, a japánok könyvnyomtatás első sorban is a bekötési tábla hiánya tünik a szemünkbe. Egyszerűen csak vastagabb mintázott papírosból készült ott a könyv borítéka. A címet mutató papírosát erre ráragasztják, s utána mindjárt a szöveg vagy valami rövid előszó következik; az európai értelemben vett címlap is hiányzik ilyenformán. A vastag könyveket nem szeretik, s ezért a terjedelmesebb munkákat kínai módra vékonyabb, jól kezelhető füzetekre osztják szét, s ezek aztán legvégül mintázott kéregpapíros-borítást kapnak közös borítékul. A szemközti eső oldalakat elfoglaló képeknél néha meglehetősen naívan járnak el: az oldalak közhézagánál — néha az ábrázolt alakok arcát metszően — hézagot hagynak a képen, a fűzésre bízva a képrészletek egymáshoz való közelebbhozását. Az ilyes apró szépség-hibák természetesen bántóan érintik a könyvkedvelőket.

A fatábláról rendszeren csak egyoldalasan nyomtatják a japán könyveket, még pedig azért, mert a nyomtatás a papírosnak a dúcra való rádörzszülésében szokott állani. Az egyoldalasan nyomtatott leveket természetesen összehajtogatják ugyan, de magától értődően nem váglák föl.

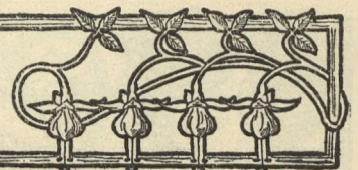
Ami a könyv szövegének és illusztrációinak egymáshoz való helyzetét illeti: a legszabadabb elhelyezési módok uralkodnak a japánoknál; szimmetriát, szabályokat a derék japánok nem igen akarnak ismerni. Legföljebb az exportra szánt könyveknek tesznek e tekintetben némi koncessziókat.

Az európai nyomdász — és különösen a nyomó — nem sokat értékesíthet a maga munkakörében abból, ha a japán nyomtató-művészetet tanulmányozza. Más viszonyok vannak itt is, ott is, s más segítő eszközökkel, más technikával dolgozik a japán könyvnyomtató nagy átlaga, mint aminő technikát európai meg amerikai szakértársalk követnek. A japán könyvnyomtatásban egészen a legújabb időkig a művészettel párosult kézművesség volt úgyszólván az egyeduralgó, míg Európában már a fiziklencsedik század közepe körül a gyáripar jegybe fordult át a nyomdászat.

Ha tehát közvetlenül nem is, közvetve annál többet köszönhet az európai nyomdászat a japán nyomtató művészetnek. Még pedig főképpen az illusztrátorok közvetítésével, akik már régóta feszült figyelemmel tanulmányozzák a japán nyomtató művészetet. S méltán, mert a zseniális és tartalmas japán könyvnyomtatásból és könyvillusztrációból igen sokat tanulhatnak. Valamint a naiv, gondtalan, mindenki dekoratív célra kihasználó japán művészfélfogásból is.

Szedésről — szedőknek.

A vonalas ornamentumok vonalvastagsága.

Érdekes kérdés vetődött fel most a külföldi szakirodalomban: a vonalas ornamentumok lénia-vastagságát akarják olyanná tenni, hogy a most általánosan használt léniafajták jól alkalmazhatóak legyenek hozzájuk. Ezzel a törekvéssel természetesen kapcsolatos a lénia-vastagságok számának korlátozása, illetőleg teljesen egyöntetűkké tétele is.

Az öntődék mintakönyveiben rendszeren egy sereg különböző vastagságú léniat látunk, s a nyomdász esetről-esetre választja ki onnan a neki éppen tetsző lénia-vastagságot. S bár az öntődék megállapította lénia-vastagságokban van bizonyos rendszer, amennyiben rendszeren egy-egy tízedpontosnyi különbség van a mintakönyvbeli vonalak között: a különböző nyomdák léniat ritkán egyeznek meg egymással, mert például a flinom és tompafinom vonaloknak többféle fokozatuk van, s az egyik nyomdában ez, a másikban amaz a fokozat van meg belőlük, a szerint, hogy melyik tetszett legjobban a rendeléssel megbízott üzletvezetőnek.

Néhol a vonalas ornamentumok meghozatala után észreveszük, hogy a nyomdában már meglévő — mondjuk tompafinom — lénia vastagság dolgában nem egyeznek meg pontosan az ornamentum vonalaival. Ilyenkor aztán meghozatják a megfelelő vonalat is, aminek rendszeren az az eredménye, hogy előbb-utóbb összekeveredik a régi vonalakkal.

A két pontos képmű fekete léniat húsz egyforma részre osztva, egy berlini szakíró, Filzhuth Pál a következő osztályozást állapítja meg a most használatban levő vonalak elnevezése tekintetében: Egy tízedpontosnyi vastagságúnak kellene lennie a közönséges flinom lénia képeznek, de ez — ha eredetileg annyi is volt — egy-kettőre a duplájára nyomódik széjjel; a két, három és négy tízedpontosnyi vonalakat a tompafinom lénia elnevezése alatt foglalhatók össze; az öt, hat, hét, nyolc és kilenc tízedpontosnyi vonalakat ornamentumvonaloknak nevezi Filzhuth; a tíz tízedpontos vagyis egy pontos lénia négy nyolcadpontos fekete vonal az elnevezésük mindenféle; a tizenegy, tizenkét, tizenhárom s tizennégy tízedpontos lénia négy ornamentumvonal volna a nevük; a tizenöt tízedpontos képmű vonal neve háromnegyedes kövűrségű negyedponti lénia; tizenhat tízedpontos tizenkilenc bezárólag megint ornamentumvonalnak nevezi a léniat Filzhuth; a húsz tízedpontos vonalat pedig negyedpontos fekete vonalnak nevezik mindálunk meg a németeknek.

Lássuk már most, hogy a különböző vonalas ornamentumoknak minő a vonalvastagságuk. Ugyancsak a fentebb említett szakíró szerint: a Berthold-féle meg a Woellmer-féle tompafinom ornamentumsorozatok három, a Krebs- és Gursch-félék pedig öt tízedpontosnyi vonalúak; a Bertholdék Libellen-ornamentumai és Schelter & Gliesecke 180-as sorozata hat, Woellmer szabadokézi vonalait hét tízedpontosnyi vastagságúak; a Berthold-féle Anker-dísz meg a Gursch-féle Simplex-ornamentum nyolc tízedpontosok; Gursch kis Reform-dísz és Krebs Victoria-ornamentuma tíz, Berthold fekete-fehér ornamentuma tizenegy tízedpontosnyi vastag; Woellmer Trio-vonalainak B sorozata meg ugyane cégnek Avas-ta-dísz tizenkét, a Trio-vonalak C sorozata tizenöt, a D sorozat tizenkilenc tízedpontosnyi vastag; a Berthold-féle Atlasz-dísz meg a Gursch-féle Reform-ornamentum vonalainak vastagsága húsz tízedpontos vagyis egy negyedponti.

Már ebből a kis összefoglalásból is kitűnik, hogy mennyire szükséges volna a vonalas ornamentumok lénia-vas-

tagságának megállapításakor egy kissé több tekintettel lenni a könnyunyomatók érdekeire. A húszféle vonalvastagságra éppenséggel nem volna szükség, ha a betűöntők normális vastagságokat állapítanának meg, s ornamentumaik készítésekor ahhoz ragaszkodnának. Filzhuth a nyolcadpontosnyi lénia-törzshöz az egy, három, öt, nyolc és tíz, a negyedpontoséhoz a tíz, tizenhárom, tizenöt, tizenhét, tizenkilenc meg húsz tízedpontos vastagságú vonalékeket ajánlja, de még ez is sok.

A modern női levélpapírosok megválasztása.

A dívat nemcsak az emberi ruházatkodásban, de az élet minden megnyilvánulásában hódít. Tehát nemcsak a lakásberendezésben, hanem még a nők levélpapírjának külsejében is. A modern levélpapír példaképe már nem használnak koronát és címet, kivéve az ünnepélyes hivatalos alkalmakat. Ezek helyét a monogram, a kezdőbetű, leginkább azonban valami jelmondat foglalja el, melynek megválasztása az illető levélíró szellemességéről és jelleméről tesz tanúságot. Bizalmas közlésekre az elefántcsont és kék a kedvelt szín, s ezzel összhangzania kell az eddig úgy elhanyagolt persétviasznak is. Az eddigi széles, négyzetes borítékok helyét a hosszúkás a dívat, mely belül fehér vagy ezüstszürke papírral van bélelve. A dívat az írást is megváltoztatja. A felöltött a kecses, félig fekvő betűket kedvelték, most mennél hegyesebbek, mennél nagyobbak, szóval mennél férfiasabbak, annál elegánsabbak. Itt azonban nem annyira a dívatnak, mint az általános irányzatnak befolyása érezhető. A mai automobilozó, vadászó, dohányzó, lovagló asszonyok másképp tartják a tollat, mint a kézi munkával foglalkozók. S így a dívat voltaképp nem is dívat, hanem e látszólagos semmisségben is visszükörözi a nagyvilágot nők lelkeiben beültetett jellemző változást.

A mesterszedőknek az úgynevezett előkelő világban megnyilvánuló papíros- és nyomtatványdívatokat is figyelemmel kell kísérnie, ha azt akarja, hogy mindenféle igényeket sikeresen tudjon kielégíteni. S tervezeténél jól teszi, ha számon tartja a papíros-konfekcióbeli újdonságokat is. Mert a pusztia szedéstechnikával meg rajztechnikai ügyességgel a magánhasználatra szánt levélpapírosoknál nem vészi sokra. Az angol meg francia mesterszedőknek is a papíros-anyag jó megválasztása az egyik legfőbb erősségük.

A pusztán csak sorokból álló könyvcímekről

Írja egy német esztétikus: Az ilyesmi mindig jobb, mint a hamis utakon tévelygő, komplikált díszítményezéssel készült címlap. Az ábrás meg ornamentális könyvbortékok mellett a kizárólag szedés útján készült boríték is becsülettel megállhat, de csak akkor, ha valóban egyszerű, s pusztán csak sorokból áll. Ha a könyv kiadója fázik attól, hogy a borítékot valamely nevesebb festővel, illusztrátorral vagy iparművésszel rajzaltassa meg, mert ez bizony pénzbe kerül: a nyomdász bizony a maga korlátolt eszközeivel ne igen vállalkozzék valami föltűnő és kiadóan művészi hatás előidézésére. — Eddig a német esztétikus. Mi megfordítjuk a tételt: a nyomdász igyekezzék arra, hogy ő maga is bizonyos mértékig tudjon dekorálni. Ez az alapnyomati lemezek meg a rendelkezésünkre álló díszítő darabok stb. segítségével könnyen megy; a fő dolog, hogy a nyomdásznak meglegyen a kellő ízlése, tér-, forma- és színérzéke, szóval rajztudása. Ennek a megszerzése nem boszorkányság.

Gépmesteri dolgok.

Az ív-igazító készülék a modern gyorsajtókon.

Az apródoonként már terjedni kezdő berakó készülékeknek mintegy előfutárjait tekinthetők azok az ív-igazító készülékek, amelyek a kézzel berakott íveknek oldalsó irányban való helyre-tolására szolgálnak. E készülékeket a gépgyárak ma már minden nagyobb gyorsajtóra rászerelik, még pedig a nélkül, hogy a gépet megrendelő nyomdász ezt különösen kikötötte volna. Egészen természetesnek találják már ezt.

Önberakóval ellátott gépeken nélkülözhetetlen is az ilyen ív-igazító készülék, egyebüit való alkalmazása tekintetében azonban gyakran komoly panaszok hangzanak föl ellene.

Az úgynevezett "flórposzt"-ra avagy csipkézeti, vágatlan szélű merített papirosokra, továbbá vékonyabb nyomtató- és plakátpapirosokra való nyomtatáskor a készülék egyáltalában nem használható, mert az előlő illesztékeknek még olyan pontos állítása esetében is az ívek a közepükön kidudorodnak, s a ráncképződés így elkerülhetetlen.

Egy másik komoly panasz abban foglalható össze, hogy az ív-igazító készülék alkalmazása mintegy a hanyagságra szoktatja a berakónőket, amennyiben abban a hitben, hogy a készülék úgyis a helyére tolja az ívet, nem végzik a berakást kellő pontossággal. Ez a dolog következménye aztán az, hogy gyakran a kényesebb munkák is hibás regiszterűek.

Mind ezek a bajok okozzák aztán, hogy a gépmesterek tekintélyes része egyáltalában nem akarja használni az ív-igazító készüléket. Inkább egyszerűen fumiálja a gyorsajtó-épitési technika e különben sok tekintetben hasznos úvmányát, mintsem hogy az arnyoldalaival bajlódnia kelljen.

Az ív-igazító készülék hibás működésének sokszor maga a gépmester az oka, amennyiben nem tartja elég tisztán a készüléket. Pedig a készülék rúdja és rugói közt össze gyülemlett legkisebb piszok és ősszeszáradt olaj, esetleg a tisztogatásra használt rongyból kiszakadt egy-két szálarcska is már erősen befolyásolja a készülék működését.

A papiros nyomtatás közben való tépdődése.

Múlt füzetünkben szóoltunk a papiros tépdődésének az okairól. Most egy érdekes kis közleményt olvastunk erről a német szaklapok egyik legtekintélyesebbikében. E szerint tehát a tépdődést a krétás papirosoknál a krétaréteg porózus vagy gyöngén kötött volta okozza, ami különben elég természetes dolog. De lehet az is az oka, hogy helytelenül keverünk firnászt avagy más anyagot a festékhez, s az utóbbi ennek következtében túlságosan tapadóssá lett. Sőt még a festék alacsony hőmérsékének is nagy szerepe van a tépdődés előidézésében. Akár ez, akár más az oka a tépdődésnek: a gépmester rendszeren petróleumot avagy más olajos-zsíros anyagokat szokott keverni segítségül a festékbe.

A német szaklap mindez anyagok helyett bolognai krétának alkalmazását ajánlja. Ez az anyag nem más, mint szép fehér és a mellett rendkívül könnyű kréta. S mert a legtöbb esetben igen jó szolgálatot tesz a nyomtatás tekintetében, s az ára is viszonylag elég olcsó: talán nem árt, ha gépmestereink olykor megpróbálkoznak a használatával.

A festéknek meg a firnásznak keverési módja.

Kast & Ehinger festékgyára hosszas tapasztalatok alapján a következő érdekes tudnivalókat bocsátotta közre:

A grafikai iparágaknál használt festékek technikai szempontból három csoportba oszthatók: 1. a földfestékek csoportja,

amelybe a bányászati úton nyert s aztán egyszerűen csak finomítási eljárásnak alávetett természetes festékek (az okra, terra di Siena, umbra stb.) tartoznak; 2. a fémek összetételeiből előállított festékek csoportja (krámsárga, párizsi kék, ultramarin, cinóber, selyemzöld); 3. a lakk-avagy plgmentfestékek csoportja, amelyet a növényi és állati világból származó, valamint a kátránykészítéssel kapcsolatosan előállított festékek töltenek meg.

Amíg a földfestékek csoportjába tartozó kevés-számú festékfajta meglehetősen egyformán viselkedik a firnászszal szemben: a fém- meg lakkfestékek csoportjába tartozó és folytonosan szaporodó festékkfélék olyan anyagokat tartalmaznak, amelyek előállításuk, kémiai és fizikális tulajdonságaik, valamint a firnász irányában való viselkedésük tekintetében egymástól nagyon különböznek. Hogy e festékeket a különböző grafikai eljárások céljaira jól előkészíthessük s a hozzávaló megfelelő firnászminőséget eltalálhassuk: ismernünk kell a festékek tulajdonságait is.

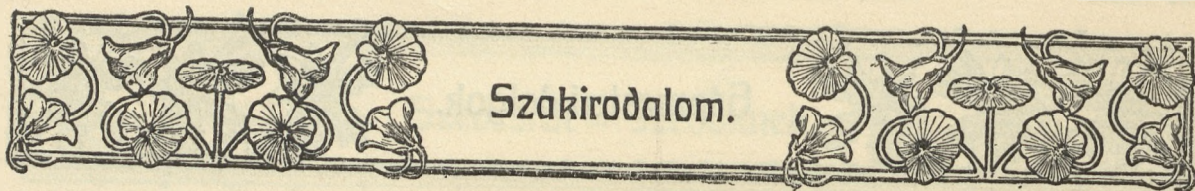
Általános szabályként megállapítható, hogy a specifikusan nagyon könnyű festékek elődörzsölésére használt firnászhoz igen könnyűnek kell lennie, mert különben nehezen földolgozhatóvá lesz a festék; a nehezebb fajsúlyú festékekhez már erős vagy közepes erősségű firnászt is vehetünk.

Hogy a színek a maguk teljes pompájában érvényesülhessenek: keveréskor meg széjjeldörzsöléskor ügyelnünk kell a legnagyobb tisztaságra. Különösen a világosabb festékekkel való munkára áll ez; valamely világos sárga vagy gyöngéd piros szín már csak a keverés közben lerakódott csekélyke pormennyiség által, avagy a dörzsölő meg földő hengerek porusaiban visszamaradt parányi kék vagy fekete festék következtében is: egy-kettőre megváltozik.

Uannak a festékek közt olyanok, amelyeket nem szabad összekevernünk, mert kémiai bontó hatásuk van egymásra. A firnással kevert festékeknek ez az egymásra-hatása kisebb mértékű, sőt sokszor alig is vehető észre, míg ugyanezek a festékek egyszerűen csak vízzel keverve anynyira megbontják egymást, hogy a kívánt szín helyett egészen más — többnyire valami piszkos árnyalatú — kerekedik ki belőle. Különösen erősen hatnak egymásra: a kadmiumsárga és kremsi fehér; az ultramarin és a nem egészen saumentes kremsi fehér; az ultramarin és krapplakk; a magentalakk és uj vörös egyrészt, s a bronzlakk meg az "o" jegyű brilláns bíbor másrészt. A gépmester tehát jól teszi, ha az itt felsorolt festékekkeverésektől őrizkedik.

Uas- és acéltárgyak megvédése a rozsdá ellen.

A rozsdá ellen, mely annyi kárt tesz vas- és acéltárgyakban, a következők szerek ajánlhatók: Vegyünk faolajat s töltünk bele néhányszor óvatosan olvasztott ólomot, vagy vegyünk fél kiló faolajra 2 gramm magnéziumot, hagyjuk néhány napig napon állni, s szűrjük le. E szerekkel nemcsak megóvjuk az illető tárgyakat a rozsdától, hanem dörzsölés által még ki is vesszük azt belőlük. A kőszénkátrány, melyet üvegyárakban kaphatunk, szintén hathatós óvszer rozsdá ellen. A finoman eszsoló acéltárgyakat megóvjuk a rozsdá ellen, ha olajtalan mézporba tesszük. A rozsdá ellen való védekezésnek különben az az alapja, hogy az illető vas- vagy acéltárgy fölületét a levegőtől jól elzárjuk. Éppen ezért a nem illékony és ezenkívül savakat sem tartalmazó olajoknak is elég jó hasznát vehetjük a géprészeknek rozsdá ellenében való megvédelmézésékor.

Szakirodalom.

Nyomdász-Évkönyv és Uti Kalauz 1908-ra.

A Lerner Dezső szakértőnk szerkesztette szak egyesületi Évkönyvnek immár a tizedik kötetét kaptuk kézhez. Ez a kötet is méltó az előbbiekhez. Tartalma s kiállítása egyaránt megüli azt a mértéket, amelyet a hatalmas Nyomdász-Szak egyesület hivatalos kiadványától joggal elvárhatunk.

Már a kötés maga is jó hatású; a vörös alpról az aranybetűs földrás igen szépen emelkedik ki, s a zöldszínű levélőls is igen jól harmóniál az alap és a rózsák piros színével. A címlap is igen szép, jól átgondolt munka, de teljes érve nyre csak úgy emelkedhetnék, ha az előtte levő árlapot nem foglalná el egy kissé brutális hatású hirdetés.

A tartalomban természetesen a naptári rész meg a vele kapcsolatos póstal, távirtdai és bélyegilletéki útbaigazítások állnak legelőül. Lerner Dezső szerkesztő rövid, de velős előszava következik ezután, majd pedig Haraszti József szakértőnknek a könyvről írott nagyobb terjedelmű dolgozata. A könyv történetjére vonatkozó adatoknak bőséges gyűjteménye ez a cikk, s összefoglalása bersületére válik a szorgalmas munkatársnak. Egy Berlinben élő gépmester szakértőnk, Fehér Béla alapos cikke következik ezután. Címe: "A spless és schmitz elhárítása", s gépmester szakértőink sokat tanulhatnak belőle. Kaczander József szakértőnk a magyar stílusról írt pompás nyelvvezető cikket; nézetek sok tekintetben ellentétesek a mlénkivel, de annyit el kell ismernünk, hogy érveinek javarésze eléggé meggyőzően hangzik. Lengyel Albert "A fejlődés útján" címmel a tipográfia esztétikáját tárgyalja gondos iróllyal megírt cikkében.

A derék szerkesztő, Lerner Dezső szakértőnk által megírt és összeállított rengeteg anyag következik ezután. Az esztendő történetével kezdő, elmondva benne a nyomdász-szervezetet közvetlenül érdeklő eseményt az elmúlt éveknek. A békéltető bizottságok beosztását közli ezután, majd pedig a statisztikai rész következik, amelyben körülményesen ki van mutatva a nyomdák meg a munkások száma, valamint a helyiségek minősége meg a munkaidő mennyisége is. E statisztika szerint most 191 a budapesti nyomdák száma, s 3091 segéd dolgozik bennök (2574 szedő és 517 gépmester meg nyomó). Az inasok száma Budapesien 674 (454 szedő-és 193 nyomóinas). Árszabályt fizető nyomdában dolgozik, tehát szervezeti munkás a szedőknek 97, a nyomóknak pedig 92 százalék. Már tudniillik Budapesien. A vidékre vonatkozóan rosszabb az arány, de mégis órlási fejlődést mutat. A vidéki nyomdák összes száma 731, közülük a statisztikai adatokat megszerezni 701-ből sikerült. E 901 nyomdában 2141 a szedők, s 482 a gépmesterek száma; a szedő-inasoké pedig 1059, a nyomóké 149. A szedőknek 89, a gépmestereknek 88 százaléka dolgozott minimumos vagy ezen fölül bérért a vidéken.

A statisztikai rész keretében megtaláljuk még a vidéki statisztikáját is, valamint egy összehasonlító táblázatot arra nézvést, hogy milyenek voltak a nyomdabell viszonyok az utolsó tíz esztendőben. Igen érdekes és hasznos tábla ez.

A nyomdász-segéd, segédmunkások stb. árszabályait, a különböző módzatok sémáját, a korábbi évekből ismert elsődleges, n-számítási, munkadíj-kiszámítási, különbóra-kiszámítási, papirmennyiség- és kézirat-kiszámítási stb. táblákat találjuk még a kötetben. Majd az egyesületi tájékoztató kerül a szemünk elé, amelynek hasznos volta nyilvánvaló. A könyvnek a fiatalabb nyomdászoknak szempontjából

talán legértékesebb része az, ahol a magyarországi útirányok vannak nonpareille-betűből szép rendbe csoportosítva. Csak az tudja igazán méltányolni a könyvcsere e részének hasznát, aki már róta valaha a magyar országutakat.

A könyvcsere tehát minden tekintetben dicséretre válik a kiadó Szak egyesületnek, meg tevékeny titkárának, Lerner Dezső szakértőnknek. Egrészét egy láncszemet illesztettek be véle a szakirodalmunkba, másrészt pedig hű tükrét adták benne mostani könyvnyomdászati viszonyainknak.

Kner Izidor Röpke Lapjainak legújabb füzeté.

A gyomai derék könyvnyomtató-mester Röpke Lapok című füzetének megjelenése szinte eseményszámba megy a szakirodalmunkban. Minden szép és jó dolog, amire a magyar könyvnyomtatás csak képes: hatványozott mértékben van meg a Röpke Lapokban, s magunk is mindenkoron nagy gyönyörűséggel szoktuk lapozgatni eme pompás füzeleket.

A legújabb füzet elkészítésekor kitűnő segítő társa akad Kner Izidornak az ő Imre fiában, aki külföldi iskolákon szerzett kitűnő szakismeretét immár a gyomai nyomda érdekében gyümölcsözteti. A Röpke Lapok mostani füzeté is már egészen az ő vezetése alatt készült; a címlap az ő tervezete meg szedése, s azonkívül az egyes lapok színezése és az egésznek összeállítása is az ő keze munkája.

A mostani füzetben a sok téncrenden meg a három szép műmellékleten kívül hatvanhét oly meghívó-minta van, mely jobbára neves festőművészeink rajza után készült, s már csak ezért is méltán fölköltetheti nemcsak a bálozó közönségre, hanem a magyar könyvnyomtató-világra is a legteljesebb érdeklődését. Hiszen Kner Izidor e tekintetben való dőozatokésztsége közismeretes. Csak nemrégiben járt le az a nagyszabású pályázata, amellyel ezer koronát tűzött ki jó báli meghívók tervezésére. A beérkezett háromszáz darab pályamű közt ezenfelül még negyvenet talált olyat, amely érdemesnek látszott a megvásárlásra. S Kner Izidor nem kímélte a pénzt: megvette s Röpke Lapjaiban nagy költiséggel reprodukálta valamennyit, olyan tipográfiai művet teremtve elő ezzel, amely a maga nemében edőig páratlan.

Az Első Magyar Betűöntőde K.-T. mintakönyve

uj kiadásban jelent meg a közelmúlt napokban. Tömör és mindamellét jól áttekinthető összeállításban sorakoztatja benne ez egyetlen nagyobb szabású betűöntődénk a maga sok szép, a külföldiekkel bátran vetekedő betűfajtáját és részléniáját. Legelőül tízféle gyöngybetűt látnak a mintakönyvben, valamennyi szép tiszta öntésű, jól olvasható betűfaj. A könyvbetűk nagy serege következik ezután; valamennyi klasszikusan egyszerű és szép, s okvetlenül megfelel úgy az igényeknek, mint a külföldi öntődék bármelyikének hasonló terméké. Köztük különösen a modern Romana fölülmúlhatatlanul jó alkotás. A dísz- és címbetűk jórésze olyan, hogy praktikus voltukat és kopósságukat évtizedes gyakorlat bizonyítja; de modern betű is szép számmal akad köztük. A rendkívül kapós Corvinius-betűből immár tízféle fokozatot önt az öntőde. Körlevezekhez való, kézírásos, fraktur és cirill betűkből is nagy választéka van az öntődének, s igazán érthetetlen, ha ilyesmért ma még külföldre megy a magyar könyvnyomtató. Témérdek díszítő darabot, záró díszet, homlokécezt, polittípát meg rézvonalat látnak még a mintakönyvben; mind dicsősége Iparunknak.

Vegyes közlemények.

Magyar gyártmányú újabb alapnyomati lemez.

A furfangos székely nép, mely a veleszületett tulajdonságánál fogva minden dolognak csinját-binját iparkodik el-sajátítani, mit mások egész könyvtárakból akarnak kiböngészni, s abból is csak a nyomtatott dolog marad úgy ahogy a fejükben, addig a székely nép furfanggal, értelmességével iparkodik a dolog nyílására jönni. Gábor Áron, az egyszerű székely kovács, nem habozott egy perccig sem, hogy az öntött ércből úgyüt készítsen, mi sikerült is neki, nem úgy mint sok tudós matematikail és algebrai számítás-sal teszi, hogy a végén mégse lehessen használni. E szé-kelyek közé tartozik egy derék szaktársunk Bardócz Sándor gépmester is ; ő sem nyugodott, hanem már mint inas fűrt-faragott, s iparkodott a nyomdai gép egy-szerűsítésén. Hogy ez mennyire sikerült Bar-dócznak, azt nem tudom megbráolni, mert nem volt alkalmá a gyakorlatban bemu-tatni. De annál jelen-tősebb és az egész nyomdászatra nézve fontos az a lemez, amelyet sikerült neki hosszas kísérletezés után előállítania, és amelyet a föltaláló neve után teljes joggal Bardócz-lemeznek nevezhetünk el. E lemez vegyi összeállítását nem tudom, tehát nem is akarok vele fog-lalkozni, csak éppen a gyakorlati használ-hatóságára óhajtom a szaktársaknak szíves

figyelmét fölhívni. E héten a véletlen egy darab Bardócz-lemezhez jutattam és bizonyos kajáni mosollyal vágtam bele a késemet, de már az első vágás után eltűnt a mosoly az ajkamról és helyette a meglepetésén adott helyet. — A nagyobb darabok kivágására tónusoknak a Bardócz-lemez meglepően jó, s ebben a tekintetben a Mäser-lemez vagy linoleum közel sem jöhet hozzá, mert míg ezeken nehéz és gondos vágás kell, addig a Bardócz-lemezen a vágás szinte gyerekláték. Az előnyomott, illetve a reá le-húzott szedésre egyszerűen, minden vonalozás nélkül is csak végighúzzák és négy-öt perc alatt kész a kivágás, amihez a Mäseren egy ügyes kivágónak legalább egy fél óra kell. A Szakkörnek, mint a magyar nyomdászati fejlődése és irányítása előmozdítójának kell arra törekednie, hogy e lemezt kipróbálja és lehetővé tegye, hogy egy törekvő magyar Iparos, ki önjerejéből törekedett valami hasznosat létesíteni : megkapja jutalmát, mert ő szűkös anyagi viszonyai miatt egyedül nem képes azt teljessé s az általánosságra nézve közkincsé tenni. Ha csak a kísérletnél tartana, már akkor is támogatni kellene, de ő már kész dolgot ad elő, csak

lehetővé tegyék neki a további előállítását, mit így télen folytatni nem bír, mert e lemez előállításához egy szárítóra van szüksége, mit a fentebb jelzett oknál fogva nem tud bérelni. Ha azt a szaktudók átvizsgálják és jónak találják, mi teljesen bizonyos, akkor a Szakkörnek mint tényezőnek kell rá felhívni az illető miniszter figyelmét, hogy míg sok erre nem érdemes kap segílyt, addig Bardócz szaktársunk kell hogy kapja, mert ha ő a lemezeket nagyobb mérubben képes lesz előállítani, nemcsak itthon, de az egész művelt földtekén, ahol nyomdászok vannak : hírt és dicsőséget fog szerezni a székely észnek. Schwartz László.

E cikkcske beküldöje, a Pap és Schwarz féle nyomda-cég beltagja, be is küldötte egy a Bardócz-lemez fölhasználásával készült szép nyomtatványát szerkesztőségünknek.

E nyomtatványon a Bardócz-lemez tónus a lehető legtisztábban nyomtatódott, úgy mint a celluloid-lemezekről való nyomáskor megszoktuk. A nyomtatvány elkészítése különben teljesen kifogástalan.

Papíros-kereskedők új nyomdája.

Ilyesmí van most készülőben. Az alapító közgyűlésen az előkészítő bizottság bejelentette, hogy immár százezer korona van is jegyezve az új részvénynyomdának a céljaira. — A magunk részéről nem igen jószolunk sikert az új vállalkozásnak.

A mostani nehéz pénzügyi és gazdasági helyzetben sokkal különb auspiciumok közt alapított nyomdákat is Inogni látunk. Ott van intő például a Községi Nyomda R.-T. is.

A papírszállítási rendelet újabb visszavonása.

A kereskedelemügyi miniszterium visszavonta ama rendeletét, mely szerint papírszállításoknál az állam, megye vagy községek részére kizárólagosan magyar gyártmányúak legyenek azok. A papírkereskedők és nyomdászok ugyanis bebizonyították, hogy hazai gyáraink még nem képesek sem quantitativ, sem qualitativ az egész hazai szükségletet fedezni. A visszavonás 1908 január 1-től egy évre szól.

Rendület a vonalozás képesítéshez kötéséről.

A kereskedelmi miniszter úr 87663/1907. szám alatt kimondotta, hogy a vonalozó-ipart csak akkor lehet a képesítéshez köthet Iparágak közé sorolni, ha a vonalozás könyvkötéssel kapcsolatos, olyanformán, hogy a papírost nemcsak vonalazzák, hanem összefűzik, vagy be is kötik.

DR-DÓCZI

IPAROSKATÉ
PRAKTIKUS-TUDNIVALÓK
"KINCSESHÁZA"

MEJELENIK ÉVENKINT
KARÁCSONYKOR.
400 OLDALASUFIZON
"KÖTÉSÜ-KÖNYVÜ"

ÁRA 4 KÉLŐFIZETŐNEK 3K

MINDEN-KÖNYVES
BOLTBAN-KAPHATÓ.

Tiltakozó liga az olvashatatlan aláírások ellen.

Francaországban — miként erről "Az Irás" című lapban olvassuk — tiltakozó liga alakult olvashatatlan kézirat és aláírás ellen. Az ilyesmi nálunk is elkélne, mert légió azoknak a kereskedőknek száma, kik teljesen olvashatatlanul karmolják nevüket. Napoleon, kinek rettenelesen rossz írása volt, a miatt vesztette el a waterlooi ütközetet, mert egy olvashatatlan parancsát rosszul értelmezték. Valamikor Bismarck is meguntta, hogy a hozzá kerülő akták elolvashatatlan aláírásait kislabizálja s erélyes rendeleiben értesítette a külügyminisztérium hivatalnokait illendőségre.

Egy kis izlelítő az amerikai reklámhajtászatból.

Egy amerikai újságban olvassuk a következő ezópusi mesét: Egy számár, az erdőben futva, beleesett egy mély gödörbe s minden erőlködése dacára sem tudott onnan kikeremegni. Csaknem elpusztult már az éhségtől, mikor egy rókat látott arra haladni. Segítségül hívta azt. "Én nem vagyok elég legény ahhoz, hogy rajtad segíthessek", mondta a róka, "de szolgálok neked egy jó tanáccsal. Nem messze innen egy nagy elefánt tartózkodik. Hívd őt segítségül s ő menten ki fog szabadítani." A róka távozván, a számár így okoskodott magában: "Én nagyon gyöngye vagyok, mert már rég nem jutattam táplálékhoz. Minden mozdulat, melyet teszek, erővesztéseget jelent rám nézve. Ha megerőltetem a hangomat, hogy az elefántot segítségül hívjam, akkor még gyöngébb leszek. Az elefántnak kötelessége, hogy hozzám jöjjön, a nélkül, hogy hívjam őt." Így végezte a számár s kimúlt az éhség mián. Nagysokára azután ismét arra ment a róka s megpillantotta a számár ott heverő csontvázát. "Ha igaz az, hogy az állatok lelke átvándorol az emberekbe", így bölcsekedett a róka, "akkor ennek a számárnak a lelke át fog költözni ama kereskedők egyikébe, kik nem tudják magukat elszánni a hirdetésre."

Az amerikai református egyháznak Baltimoreban a minap megtartott nagygyűlésén egy lelkész erősen kikelt az ellen a szokás ellen, hogy a lapokban a színházak és mulatságok hirdetései foglalják el a legjobb helyet, s így nem csoda, ha a statisztikai adatok a mellett bizonyítanak, hogy a színházaknak tízszer annyi közönségük van, mint a templomoknak, noha a színházakban átlag naponta kétszer van előadás, míg a legtöbb templomban hetenként rendszerint csak egyszer, vagy legfeljebb kétszer tartanak istentiszteletet. A gyűlés figyelmebe tehát azt ajánlotta, hogy az egyházak az isten országának terjesztésében használják eszközül a reklámot, mely — úgymond — csak javára válhat a vallásosságának. Ha a templomokon villamos fényű föliratok hirdetik, hogy mikor van az istentisztelet, ha ugyanazak a transzparensok hírül adják, hogy ki és miről mondja a szent beszédet s ha úgy az istentiszteletek sorrendjét, mint a prédikáló papok neveit az újságokban is rendszerint hirdetni fogják: akkor az olvasóközönség érdeklődését a társadalom legszélesebb rétegében is fölkelik, s az is eljár majd a templomba, aki eddig alig, vagy egyáltalán nem járt oda. A baltimorei lelkész föl szólalása vitát provokált. Sokan érveltek a lelkész föl fogása ellen és még többen mellette. A gyűlés ugyan nem foglalt állást a kérdésben, de szinte bizonyos, hogy a reklám a vallásosság terjesztésének is egyik leghasznosabb eszköze lesz, amint hogy már ma is számtalan egyház, köztük magyar egyházak is, jóformán egyföli-egyli állandó hirdetői az amerikai napi lapoknak.

A Shores Big Department Store cég Aluvában szabályszerű időközökben a levelezőlapok ezreit küldi széjjel, mindenkor egy-egy olcsó különlegességi cikket kínálva. A címzették rendszerint hivatalnokok, munkások, akik ezeket a kártyákat közvetlen a fizetésük, illetve bérük napját megelőzőleg kapják. — Igazi amerikai fogás az, melyet az J. L. Hol-

land & Co. newyorki cég alkalmaz. A különböző helységek lakóihoz körlevelet küld, amelyben elmondja, hogy 8—33 dollárnyi bevásárlás esetén a vasuti költség háromnegyedét a vásárlóknak visszafizeti. Húsz helységre nézve áll ez a kikötés, és minél messzibb fekszik New Yorktól a helység, annál nagyobb összegű bevásárlás esetén térül csak vissza a cég a New-Yorkig szóló vasuti költség háromnegyed részét.

Az aszfalt mint a legújabb nyomtató-anyag.

A "Hirdető szerkezet" nevű magyar találmány tárgyát oly szerkezet képezi, melynek segítségével több különböző hirdetés az úttestre a legnagyobb egyszerűséggel és gyorsan lenyomható. E találmány lényege abban rejlik, hogy ezen szerkezet segítségével az aszfalttal vagy hasonló anyaggal burkolt úttestet, kocsit és gyalogjáró könnyen felhasználható és így áridási értéket képviselő hirdető felületté válnak. A hirdetések lenyomatása éjjel történik s így forgalmi akadály nem képez. A nyomtatásra használt festőanyag egy oly aszfaltglazur, mely az úttest anyagát nem ronthatja, azzal szervesen kötődik össze, vízben nem oldódik s mivel néhány másodperc alatt szárad, az éjjeli járókelők ruházatában sem tehet kárt. A festő-anyag tartóssága szabályozható és a legforgalmasabb utcákon is 4—5 napig látható. Hogy szépségszerű szempontból se legyen kifagasztható ez a hirdetői eljárás, továbbá, hogy a hirdetések jobban érvényesüljenek, azoknak lenyomatása két ornamentális sáv közé történik, úgy hogy az úttest egyhangúságát futószőnyegszerűen tagolják a rányomott hirdetések s azt ornamentálisan díszítik. Kedvező ez az új hirdető eljárás gazdasági szempontból is a városokra nézve, mert azoknak az úttesteknek a fenti célra való bérbeadása által egy új és folyton növekedő jövedelmi forrást biztosít. Mint olcsó és hatásos hirdetői mód is kedvező az új hirdető eljárás, tekintve azt, hogy éppen a terület, mely a hirdetésnek alapját képezi, áll bőven rendelkezésünkre. Egy ilyen szerkezet hat különböző és egyenként egy négyzetméter nagyságú hirdetés lenyomatására alkalmas. Egy éjjelen át ötszázszor hat, tehát 3500 hirdetést lehet vele lenyomtatni. A hirdető készülék áll: egy kétkerekű taligára forgathatóan felerősített dobblól, mely a földre leereszthető és fölemelhető. A dob homlokfelületére helyzetnek el a nyomtatótáblák, melyekre a hirdetés szövege szerint összeállított ruggyantabetétek vannak erősítve. A betűket a kocsira erősített kenőszerszeget festi meg. A dob ezen nyomtató-táblák fölvetelén kívül még vászonhirdetések festésére is alkalmas, melyek este a dob belsejében elhelyezett lámpa által transzparenszerűen megvilágíthatnak. A dob fogaskereke össze van kapcsolva a futó kerékkel, s azt menet közben forgatja. A kocsit természetesen nappal is használható mint hirdető-kocsit.

A levélborítékok föltalálásának a jubileuma.

Most mult el száz éve, hogy Brewes brightoni papirkereskedő a moslani alakú levélborítékat forgalomba hozta. A levélboríték tehát angol találmány, akár csak a cilinderekalap, de közel hatvan évnek kellett elmúlnia, míg általánosan elterjedt a világon. Csak 1850 körül kezdett divatba jönni; addig a levélpapírt egyszerűen összehajtogatják, úgy hogy a beiratlan fele essék kívül s aztán lepecsételték, vagy — ami még gyakoribb volt — ostyával ragasztották le.

A Lorilleux-féle festékgyár budafoki építkezései

immár annyira közelednek a végleges befejezésükhöz, hogy a kiváló cég festékeinek gyártása nemsokára nálunk is megkezdődhetik. A cég összes magyarországi megrendelőit idehaza készült festékekkel akarja ellátni, sőt tekintélyes kivitelre számít Ausztrlia meg a Balkán-államok felé is.

A Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamai.

A Könyvnyomdászok Szakköre által fentartott továbbképző tanfolyamok a karácsonyi ünnepek miatt december 16-ától január 12-ig szünetelnek. Karácsony második napján úgy a hallgatóság, mint az előadói kar tanulmányi látogatásra megy a Baer Ottó féle nyomdai festékgyárba. Lehetőleg teljes számú megjelenés kívánatos. Találkozás 26-án, csütörtökön reggel 8 órák a kísérleti nyomdában (VIII, Tavaszmező-utca 15); indulás pontban fél 9 órákor. A II. számú rajzteremben vasárnap, január 12-étől kezdve szabad előadások, melyeken bárki minden előzetes beiratás nélkül részt vehet. Az előadások sorát Ifj. Aigner Antal a betűről tartandó előadással nyitja meg. Ez előadás két vasárnapra terjed ki.

Fotográfiaik közvetlen előállításáa fa-lapokon.

A külföld egyik-másik előkelőbb fotografusának kirakátában újabb időben fafényképek is szerepelnek, azaz olyan arcképek, amelyek fára vannak átvive. A dolog nem egészen új találmány ugyan, mert angol szaklapok már régebben ismertetik és Németországban már szintén hosszabb idő előtt forgalomba bocsájtottak egy olyan szabadalmazott eljárást, amely lehetővé teszi a fényképeknek fára való átvitelét és az utóbbinak az átvitel után való polirozását a kép megsértése nélkül. Ezek a finoman érezett, görcsmentes fára átvitt és utólag lakkozott képek nagyon tetszősek és a közönségnél igen kedvező benyomást keltenek. Előállításuk nem nehéz. Az ismert pigment-eljárás alkalmazása mellett a következő, egyszerű módon készíthetők: Simára gyalult és a legfinomabb dörzspapírral lecsiszolt falapot átvonunk vagy az egyszerű, vagy a kettős átvitelhez krómzselatinnal és a falap ama részelt, ahova kép nem jön, vízmentes lakkal bñtjük át, olyannal, amely 40 Celsius-fok hőmérsékletet kibír. A munka további menete az ismert pigment-eljárás, amelynek két faja közül előnyösebb a kettős átvitelű alkalmazni, mert az egyszerű átvitelnél a többnyire használt aszfaltlakk a meleg vízben ragadóssá válik, ami egy kissé kellemetlen körülmény. Egyébként faképeket a kereskedelemben kapható lehúzóható bromézüstpapírral vagy lehúzóható celloidinpapírral is készíthetünk, amelyek a célnak szintén megfelelnek. A kész kép legvégül fa-lakkal lesz leöntve. — A fotográfiaiknak fa-lapokon való előállítása különben a fotolithográfiaiban is már régóta szokásos.

Mozgalom a fölvágtatlan könyvek ellenében.

A német olvasóközönség körében mozgalom indult meg a fölvágtatlan könyvek ellen. Azt mondják, hogy ez régi copf, melyet okvetlen meg kell szüntetni s mely nem egyéb mint filiszterszerű bosszantása a közönségnek. Mit akarnak a könyvkereskedők és kiadók elérni a fölvágtatlan könyvekkel? kérdezi több német lap. Azt, hogy a vevő ne tekintessen beléjük, hanem vegye meg, mint zsákban a macskát? S ha megvette, micsoda bosszuság, hogy otthon előbb a könyvet föl kell metélni, hogy e művelettel a könyvet eléktelenítik, lapját beszakítják s fűzött példányoknál vágás közben sokszor az egész könyv szétesik. Miért nem lehetnek a kontinens kiadói is úgy, mint az amerikai és angol könyvkereskedők, kik csak fölvágtott és bekötött példányokat adnak el. A mai nagyiparnál a kötés oly olcsó, hogy az ezért kért többet egy könyv vételénél számba sem jöhet. Míg azonban némely lap szerint a fölvágtatlan könyv egyike azoknak a tizenötadik századbeli copfoknak, melyek a könyvkereskedelmet díszítik, más lapok arra utalnak, hogy az újonnan megjelent könyvek nagy részét a szortimenter kapja bizományba, ez viszont az üzletfeleinek betekintésre küldi el, hol napokig, hetekig, néha hónapokig hever, s a könyvkereskedő csak a fölvágtatlan példánnyal biztosíthatja magát. Ismét más lapok a középútat ajánlják, vagyis be-

tekintésre fölvágtatlan példányokat küldjenek, de a készpénzért vásárlók a boltban ne csak fölvágtott, hanem kötött példányt is követeljenek. Minden kereskedés tarthat egy vágógépet, mely a könyvet pár pillanat alatt tisztán fölvágja.

A nyomdászati állapota Madagaszkár szigetén.

Az első madagaszkári könyvnyomdát 1827-ben állították föl az angol misszionáriusok, leginkább vallásos nyomtatványok, bibliák s fohászok nyomtatására szorítkozva. Egy-néhány esztendő múlva aztán konkurrenciája támadt ennek a nyomdának, amennyiben a hóvák, Madagaszkár szigetének maláji eredetű lakosai, olyan kormányhoz jutottak, amely őket több másan kívül egy primitív nyomdával is boldogította. Manapság már tíz nyomdájuk van a madagaszkáriaknak. Ezek közül nyolc — az ottani felfogás szerint nagyobb — nyomda van a fővárosban, Tananarivában, kettő pedig Tamatavában; e két utóbbi azonban nem igen jöhet számításba, mert csak kimustrált pedálos amerikai sajtókkal működik. A tananarivai könyvnyomdák legnevezetesebbjeit most is az angol misszionáriusok bírják. Ezek legnagyobbikában ötven munkás dolgozik s két mechanikai sajtóval, három kézi sajtóval, több könyvkötői s egyéb segédgéppel van felszerelve. Az igazgató angol, a munkások egytől-egyig benszülöttek. A munkások fizetése látszólag nagyon csekély, átlagosan 15 frank havonként, de az élelmiszerek s egyáltalában a megélhetésre szükséges dolgok olyannyira olcsóak, hogy abból bizony tisztességesen élélhet még nagyobb család is. A misszió könyvnyomdái csinálják a madagaszkári kereskedőknek a nyomtatványokat, még pedig nagyon olcsó áron. De persze szaksajtó nem lévén, a principálisok fölajánlásai ritkán hatnak el a mi vén Európánkba. A cenzura, mint minden műveletlen népességű országban, itt is nyomasztólag nehezedik a nyomdászokra s az íróféle emberekre. A hóvák első minisztere gyakorolja ezt fölöttük és jaj annak a szerencsétlen könyvnyomtatónak, ki valamely neki nem tetsző dolgot mer kinyomtatni. A nyomdák, a francia jezsuiták tananarivai nyomdáját kivéve, valamennyien angol eredetű gyártmányokkal, gépekkel, betűkkel vannak felszerelve, s tulajdonosaik még a nyomtatványok kiállításában is angol minták után indulnak. Van egy könyvmó gyorsajtó is a szigeten; a quakerek missziója állította föl, hogy segélyével illusztrációs munkákat és térképeket állítsion elő. Az itt alkalmazott lithografusok mintegy 25 frank havi díjazást kapnak. Az evangelium hirdetésére alakult társaság nyomdájában, melyben pusztán csak imádáságos könyveket nyomtatnak, harminc munkás dolgozik. Van ezenkívül két magántulajdonosok által birt nyomda; ezek egyikeben egy kis terjedelmű francia hetilap, a másikban pedig egy angol újság lát napvilágot. A norvég misszió nyomdájának pedig a protestáns brosürök képezik a specialitását. A tamatavai két liliput-nyomda apró hetilapocskákat állít ki silány tartalommal, rossz papíron, no meg aztán mizerábilis nyomással. A nyomdász itt a lapnak szerkesztője, adminisztrátora meg kihordója is egyszersmind. Az előfizetési díjak azonban ritkán folynak be pénz alakjában; többnyire kakassal, jérrével fizet a madagaszkári olvasó a lapjára elő.

Javítás az automatikus ívberakó készüléken.

A berlini Fischer és Krecke, valamint a Berg-féle gépgyár közösen szabadalmaztattak egy olyan ívberakó apparátust, amelynek használatakor állítólag ki volna zárva, hogy egyszerre két ív csússzék be a nyomóhengerhez. Ezt főképp azzal érik el, hogy olyan előremozgató szerkezetet alkalmaztak, amely a berakónő kezének működéséhez hasonlóan lépcsőzetesen simítja előre az ívet, s az alsó tapogatók segédelmével a következő ívet mégis mindenkor pontos távolságban állítja meg a legelő fekvő ívtől.

Monumentális nyomdászat-történelmi munka

van az előkészítés stádiumában. Esetleg több nyelven jelenik majd meg. A magyar kiadás terjedelme hetven-hetvenöt lexikon-formátumos füre van tervezve, amelyből negyvenöt-ötven füvet a sokszorosítási technika története foglalja el, a többiben pedig a magyar nyomdászat személyi vonatkozású adatait adnák, valamint a magyarországi nyomdák történetét stb. is, kezdetől fogva a fizenklenceidő százáod végéig. A vállalkozás anyagi része már biztosítva van. Ezek előrebocsátása után arra kérjük a szakértőket, meg általában az ügy érdeklődőket, hogy amennyiben eddig közlő tudomásra nem került személyi avagy tárgyi adatok volna a birtokukban, közöljék azokat a munka magyar kiadásának szerkesztőjével, Novák Lászlóval (Budapest V, Hold-utca 7). Szívesen fogadjuk a régebbi meg a közelmúltbeli kiváló nyomdászok életére és működésére vonatkozó bármely adatot, s azonkívül különösen érdekelnek a régebbi alapítású nyomdák belső életére vonatkozó adatok.

Az Egészség - Naptár 1908-adiki évfolyama.

Haladik évfolyamban jelent meg Marton Sándor dr. szerkesztésében az 1908-adiki Egészség-Naptár. Változatosan gazdag, mindenekelőtt hasznos tartalmával méltó folytatása elődeinek, sőt úgy tapasztaljuk, hogy évről-évre gazdagabb, tartalmasabb e kis házi tanácsadó. Rokonszenvesen fogadja is a közönség e jó barátot, mert hozzáértő szakemberek oktatják ki az olvasót könnyen megérthető, népszerű és meggyőző, sőt szórakoztató módon arra, hogy egészséjüknek mi válik hasznára, mi kárára, hogy miként védekezhetik a lépten-nyomon fenyegető veszedelmek ellen. Bámolatossá e könyv sokoldalúsága, mellyel az olvasót elhalmozza. Előszóval foglalkozik a gyermekárvással, a gyermekvédelemmel a bölcsőtől az iskoláig. Sok és okos tanácsot ad a serdülő ifjúságnak, a tanulóknak és tanároknak, az anyáknak, az iparos és mezőgazdasági munkások számára, szegénynek-gazdagnak egyaránt a kunyhótól a palotáig. Igazán mindenkinnek ajánlható e kis könyvecske, mert aki ennek lapjait végigolvassa és a benne lévő jó tanácsokat megszuvel, megfogadja, az sok bánattól menti meg magát és családját. Már a kalendárium rovataiban ismerteti a szerkesztő a különböző időszakban előforduló aktuális megbetegedéseket, s rámutat arra, hogy mikép lehet azokat laikusnak is könnyen fűlismerni és ellene védekezni.

A szövegíró Kordányi Frigyes egyetemi tanár a betegápolásról írt kiváló és tanulságos cikke nyitja meg, melyben a betegápolás történelmi fejlődése után a hazai betegápolási viszonyok vannak rendkívül érdekesen és a nagynevű íróhoz méltó szakértelemmel tárgyalva. Igen tanulságos és aktuális Weinberger Miksa dr. cikke a meghűlésről, valamint Lenkel Dani dr. fürdőorvos dolgozata a légszennyezés hatásáról az egészségre. A gyermekek egészség-tanát kiváló szakértelemmel és megszuvelésre méltó módon tárgyalják Torday Ferenc dr. főorvos "Hogyan tápláljuk pólyából kinőtt gyermekeinket" címen, Preisich dr. egyetemi magántanár a gyermekek skrofulózisáról, Heim Pál dr. az iskolás gyermekek egészségéről írt cikkeiben.

Ugyancsak a tanuló ifjúság egészségi viszonyairól sok szakértelemmel és élvezetes módon írnak Ranschburg Pál főorvos és Leszner Rudolf veterán író. A tuberkulózisnak örökké aktuális kérdésével kiváló szakértelemmel foglalkoznak Grosz Gyula kórházi főorvos és Feldmann Bódog szombathelyi orvos, mely utóbbi dolgozatot a belügyminisztérium pályadíjjal tüntette ki. Igen szellemes és a közönséget különösen érdeklő becses munka Györy Ilona nőorvosnak a divat egészségétéről, valamint Garami Béla szakorvosnak az arcápolásról és szőrlítésről írt cikkei. Aktuális és érdekes tárgyú cikksorozatot találunk még a

napárban Hasenfeld Artur egyetemi magántanár tollából "A hústáplálék és húsdörögáság" címen; Sipos Dezső igen érdekesen ír a vakbélgyuladásról, Ifj. Elischer Gyula a Röntgen-sugarakról, Hahn Rezső a rákról, Sümege József az ér-elmesezesedésről. A munkás-egészségügy kérdésével jeles szakírók foglalkoznak, mint Pach Henrik, Bród M., Kürschner A. J. Az alkoholizmus ellen Kiss Adolf, a budapesti kerületi pénztár igazgatója, s Hollós István főorvos veszik föl a küzdelmet. Fodor Géza és Halmi Gyula pedig példák illusztrálják, hogy miképpen terjed a ragályozás és mikép hamisítják a legközönségesebb élelmi cikkeinket.

Egész sorozata van még a hasznos tudnivalóknak, közhasznú közleményeknek. A könyv ára díszes kötésben 1 korona 20 fillér és kapható Szilágyi Béla főbizományosnál (Károly-körút 26), valamint minden könyvkereskedésben.

Az oroszországi sajtóviszonyok és a cenzura.

Egy Nagradov nevű orosz író Berlinben kötetet adott ki, amelyben az orosz sajtó és annak a cenzurához való viszonyát ismerteti. Nagradov szerint sehol a világon nem szerkesztenek olyan súlyú lapokat, mint Oroszországban, és sehol a világon nincs a sajtónak nagyobb befolyása a közönségre, mint éppen Oroszországban. Azelőtt az orosz lapoknak tilos volt külföldi forradalmi mozgalmakról tudomást venni. Mikor Párisban kitört a februári forradalom, az Otyejeszujnya Szapiski a következő fontos párisi hírt közölte olvasóival: "A női kalapok formája megint megváltozott..." 1871-ben kiadták Oroszországban az úgynevezett Longinov-féle cikket, mely elrendeli, hogy "a kormány, sajtó belátása szerint, eltilthatja egyes állami érdeklő kérdések nyilvános megvitatását". E cikk alapján a kormány azt tehetette a sajtóval, amit akart. Az alkalmatlan hírlapírókat tucat számra küldték Szibériába, a lapokat pedig háromszori megvitatás után egyszerűen beszüntették. Hogyan alkalmazták ezt a megvitatást, arra példa a Golosz esete, amelynek szerkesztőjét megvitatották egy közleményért, melyet a — hivatalos lapból vett át. Újabb, mióta a nemzeti sovinizmus felülkerekedett, a cenzura eljárása megváltozott annyiban, hogy a lapok most már féktelen szabadságot élveznek külföldi államok ügyeinek megvitatásánál. Az orosz hírlapírásban a mellett bizonyos sifirrozott nyelv fejlődött ki, amelynek segítségével a sorok közt meg tudják érteni a beavatottakkal, amit a cenzor miatt nem mernek leírni. A cenzura érdekes kivételével találkozunk gyakran az orosz lapok hasábjain. Az orosz újságíró, ha kifogy az argumentumokból, üresen hagyja az újság illető helyét s a jámbor olvasó szentül hiszi, hogy az a fehérség a megcenzurázott argumentumok helye.

Adalékok az ételrendek divatjának történetéhez.

A Regensburgban 1489-ben tartott országgyűlés idején nagy feltűnést keltett Henrik braunschweigi herceg azzal, hogy az ebéd alatt minden fogás után egy előtte fekvő telelt hosszú papírszeletről olvasott és egyes tételeket írannal aláhúzott. Haug monforti gróf, ki közvetlen a herceg mellett ült, már nem tudta leküzdeni kíváncsiságát és kérni a hercegtől: "Mit olvas felsegedt annyit arról a kutyanyelvről? Hiszen annyi idő alatt legalább is százszor elolvashatta a tartalmát." A herceg a papírszeletet szó nélkül átnyújtotta a grófnak; csak akkor látta a gróf, hogy a hosszú papírszelet a felszolgált ételek pontos kimutatását tartalmazza, amelyet a konyhamester állított össze a herceg részére, még pedig azért, hogy csak egyes ételekkel töltsen meg hercegi gyomrát, azaz hogy kedvező ételeiből többet fogyaszthasson. Attól a naptól kezdve minden úri házban felkapták az étlapot, így származott át azután a vendéglőbe is. Az étlap tehát tízennyolc éve ünnepele a legnagyobb csendben négyszázadik évfordulóját.

Statisztikai szemelvények a munkaidőt illetőleg.

Statisztikai kimutatás szerint a munkaidő Ausztriában következésképpen oszlik meg: összesen van 1037601 gyári munkás, ezek közül nem állandó foglalkozású 930930, állandó pedig 106671. A nem állandóan dolgozó munkások közül 81945 kilenc órát dolgozik, 427732 tíz, s 407686 tizenegy órát vagy többet is dolgozik napjában.

Miképp őrízhető meg gépeink munkaképessége?

Ez az American Bookmaker szaklap szerint lényegesen függ a gép kezelésétől és az építéséhez használt anyagok minőségétől. Nagyon sok esetben a főnök egészen közönyösen veszi, hogy milyen állapotban vannak sajtói, s ekkor nem csoda, ha a munkásokra is közönyös is. Minden főnöknek vagy ügyvezetőnek hetenkint legalább egyszer meggyőződést kellene szereznie sajtóinak állapotáról és tisztá kezeléséről, ami a személyzetet is ebbeli kötelességének teljesítésére jobban szorítaná. A gépmestereknek felelősöknek kell lenni a redjók bízott gépek, transzmissziók és szíjtársák tisztántartása s azok gondos kezeléseért. A gépek kenése és olajozása igen fontos és szigorúan ellenőrizendő körülmény. A gép alatt levő padlózat mindig pléhlemezzel legyen fűdve, hogy a lerespegő olaj könnyen feltörölhető legyen. Hetenkint alaposan le kell törölgetni a gépet a ráta-padát és meggyantásodott olajpísztokól, mert ez a legártalmasabb a gép szerkezetére, s ettől függ a munkaképességének időtartama. Ha ezt elmulasztjuk, egykettőre oda van.

Petőfi Sándor költeményei esperanto nyelven.

Az esperanto nemzetközi nyelv terjesztésére alakult "Magyarországi Eszperantisták Egyesülete" kiadásában megjelenő "Esperanta Universala Biblioteko" 4-ik füzeté "Petőfi-Kajero" címen jelent meg és legnagyobb lírikusunk legszebb verseit közli sikerült áttételben. A fordítók: Marich Ágost szakértársunk, Piedler dr. és Rajczy. Az esperanto világnyelv hivatalos lapja nemrégiben még Szekszárdon jelent meg Lengyel Pál nyomdatulajdonosnál. Ma már az illető nyomdatulajdonos Párisban, hol a lapot nyomják, igazgatótól minőségben van alkalmazva kívándorlása óta.

Statisztika a drótnélküli táviró-állomásokról.

Az Egyesült Államok kormányának hajózási osztálya statisztikát tett közzé, mely szerint a drótnélküli táviró-állomások következképp oszlanak meg a föld egyes országai között: Az Egyesült Államokban 88 állomás van, Angliában és Írországon 43, Olaszországban 18, Németországban

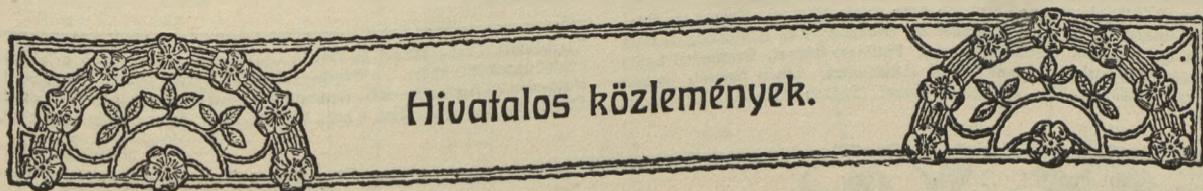
ban 13, Oroszországban 8, Franciaországban 6, Törökországban 6, Argentínában 5, Brazíliában 5, Kanadában 5, Kínában 5, Dániában 5, Spanyolországban 4, Svédországban 3, Gibraltárban 2, Ausztria-Magyarországban 2, Romániában 2, Mexikóban 2, Panamában 2, Japánban 2, Egyiptomban 2, Montenegróban és más kisebb államokban egyenkint 1—1. Összesen a földön 1907 óta 224 drótnélküli táviró-állomás van s ezeknek egyharmada az Északamerikai Egyesült Államokban. Ez pedig — ha tekintetbe vesszük a találmánynak olasz voltát — tekintélyes szám, s bersületükre válik a praktikus gondolkozású yankeknek.

Újabb jelentékeny papiruszlelet Egyiptomban.

Az Egypt Exploration Fund évi közgyűlésén B. P. Grenfell dr. tudós egyiptológus jelentést tett azokról a papiruszokról, amelyeket Hunt dr.-ral végzett legutóbbi kutatásai alkalmával Oxlirinkuszban fölfedeztek. A fölfedezések által a tudomány ismét gazdagabb lesz az evangélium egy töredékével, amely ha nem is olyan bőséges, mint a híres Jézus szavai, mind azon által fontos adatokat szolgáltatnak a kereszténység történeléhez. Ugyancsak gazdagabb lett a görög irodalom egy új Pindaros-ódával, melyet a költő Keosz sziget lakóhoz írt, megénekelvén benne az egyszerű falusi életet. Legnevezetesebb lelet azonban Euripides egy elveszett tragédiája 500 verssorának föltalálása. E verssorok a drámának, melynek címe Hipszifile, különböző részelből valók, melyek ekképp a drámának egész tartalmára és szerkezetére vonatkozólag bőséges adatokat nyújtanak. A dráma Hipszifilének, Lemnosz királyának, Thoas fiának történelét beszéli el, aki midőn az ország asszonyai a férfiakat leölték, megmenti atyjának életét az asszonyok dühe elől, amlért ezek őt kikergetik az országból. A töredékek hatalmas drámai erővel s valóban költői szépséggel vannak megírva. A papiruszok az úgynevezett Szent-Péter-akta eredeti görög szövegét is tartalmazzák, melynek eddig csak egy meglehetősen hézagos latin fordítása volt ismeretes.

Szerkesztőségi meg kiadóhivatali üzenetek.

Többeknek. A Grafikai Szemle jövő füzetének zárata január 22-ike. Amennyiben azonban hosszabb közleményről van szó, ajánlatos ezt a hónap 15-ikéig beküldeni, mert a zárlat ideje körül rendszeren szorulunk már hely dolgában. A mellékleteket lehetőleg mindig 20-ikéig kérjük beküldeni, hogy az esetleges konfekcionálásukhoz meglegyen a kellő idő. A januárius havi 6r. Sz. példányszáma különben 1700. Egyes beérkezett nyomtatványokról a jövő füzetünkben.

Hivatalos közlemények.

Választmányi ülés 1907. évi december hó 18-án.

Jelen vannak: Tanay József elnök, Fuchs Zsigmond II. alelnök, Morócz Jenő I. titkár, Ifj. Ragner Antal II. titkár, Bozsik István pénztáros, Boros Dezső II. leltáros, Busay Balázs, Enyedő János, Fekete Béla, Gyöngyösi Sándor, Davitzky N. László, Splitz Adolf és Stalla Márton választmányi tagok, továbbá Rugenfeld M. Miksa, a szaktanfolyam vezetője és Wonko Ulmos szaktanfolyami adminisztrátor. Igazolva távol: Palfák Simon I. alelnök, Sarlós Lajos ellenőr, Hahn Már I. leltáros és Kón Kornél választmányi tag.

Tanay József elnök az ülést megnyitván, a múlt évi jegyzőkönyvét Fekete Béla és Gyöngyösi Sándor hitelesítik. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Busay Balázs és Enyedő János küldetnek ki. Rugenfeld M. Miksa jelentését a szaktanfolyamokról a választmány tudomásul veszi s hozzájárul szóló abbeli előterjesztéséhez, hogy a szaktanfolyami tanév végén egy díszes értesítő adassék ki. Együttal

jóváhagyja a választmány a rajztanításra alkalmazott segédtanerő óratöbbletének kifizetését s a kísérleti nyomdában alkalmazott segédmunkás és segédmunkásnő vasárnapi munkájának óradíját 80, illetve 60 fillérben állapítja meg. A kísérleti nyomda leltárának felvételére a szaktanfolyami vezetőség mellé Ifj. Ragner Antal és Bozsik István küldetnek ki.

Novák László jelentését, hogy az Évkönyv csak 1908 január 15-én jelenhetik meg, mert a korábbi megjelenés a könyv kiállításának rovására menne, a választmány tudomásul veszi.

A Szakkör huszonötéves jubileumára vonatkozólag a választmány kimondja, hogy a tartandó díszközgyűlés elnöki megnyitóját az I. alelnökre, az Unnepl beszéd tartását pedig az elnökre bizza.

A november havi pénztári jelentés és tagsági forgalomról szóló kimutatás tudomásul szolgál.

Wolf Antal pénzbeszedőnek a jövő évre az eddigi 30 korona helyett 50 koronát szavaz meg a választmány fűrészdíjgáért.

A Pátria nyomda vezetőségének a választmány a farsangi mulatság nyomtatványainak díjtalan elkészítéséért jegyzőkönyvi köszönetet szerez.

Az 1908. évi január havi program a következőkéleg állapították meg: január 5-én és 6-án a Szakkör fennállásának 25-éves jubileuma díszközgyűléssel, nemzetközi nyomtatványkiállításal és társas vacsorával egybekötve; választmányi ülés az elnökség által a hónap közepé táján meghatározandó napon; havi felolvasó ülés a hónap utolsó vasárnapján.

A Budapesti Gépmezterek és Nyomók Köre és a Szakkör között kötött lakbérszerződést a választmány jóváhagyja.

Augentelér M. Miksa meghívja a választmányt a szaktanfolyami hallgatók karácsony másodnapján tartandó tanulmányi kirándulására. Tudomásul szolgol.

Fuchs Zsigmond II. alelnök bejelentli, hogy ő a Magyar Nyomdászati című szaklap kiadótársaságának tagja s kérdi a választmányt, nem képez-e ez a Körönknél általa ülést II. alelnöki állással szemben összeérhetetlenséget? A választmány többek hozzászólása után kimondja, hogy ebben a dalagban egyelőre semmiféle összeérhetetlenséget nem lát fenntarogni.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

Márcz Jeno, titkár.

Figyelmzettük a hálj estélyelnök látogató tagtársainkat, hogy az ldényjegyekkel csakis a tagok, illetve azok kíséretében jövö hálgyek vagy vendögek (nem szakköri tagok) barszójátnak be. Az ldényjegy másra át nem ruházható és minden visszaélés az ldényjegy elvesztéséig vonja maga után.

Tagsági járulékokban egyesektöl befolyt (I. pénztári kimutatás): Kogorác János —.60, Indig Jenö 2.40, Lusztig Arnold 1.80, Földvár J. Imre 1.80, Szabó Lajos 2.40, Sztonya Zoltán 1.80, Marval Gusztáv 1.20, Hegedüs Péter 1.80, Oltyán Gábor 2.40, Madensieder József 1.80, Kovács József 1.80, Sztelilik István 1.80, Bántis János 1.80, Dlászegi Kálmán 1.20, Farkas Antal 1.80, Sötöri Sándor 6.—, Fried József 1.80, Steiner Ármán 2.40, Halász Kálmán 1.20, Wilhelm Zsigmond 4.20, Kollin Zsigmond 3.—, Matyasovszky Kálmán 1.20, Horváth Lajos 5.40, Büchler Ede 1.20, Steininger Sándor 3.—, Novák József 2.40, Gondos József 1.20, Rosenberg S. 2.40, Garay Simon 1.20, Vadász Károly 0.60, Pfeifer Miksa 0.60, Lackenbach Artur 0.60, Landstein Béla 0.60, Wolf Antal 0.60, Wlberal István 0.60, Birkár Milán 0.60, Keresztúri István 0.60, Ruttkay László 0.60, Hahn Már 0.60, Rein József 0.60, Steinherz Miklós 0.60, Künstler Aladár 0.60, Welsz Jechel 0.60, Uarga László 0.60, Skodnitz Jakab 0.60, Goldman Jenö 0.60, Farkas Lajos 0.60, Wolf Sándor 0.60, Szabó István II. 0.60, Éllás Samu 0.60, Seeman Antal 0.60, Schwartz József 0.60, Kohn Aladár 0.60, Klenner János 0.60, Ábrahám Leó 0.60, Landman Sándor 0.60, összesen 79 20 korona.

Tagsági járulékokban a vidékröl befolyt (I. a pénztári kimutatás): Besztercebánya 13.80, Arad 15.60, Debrecen 20.40, Turászentmárton 4.80, Nyitra 4.20, Sopron 1.20, Györ 21.60, Szekszárd 3.60, Gyoma 2.40, Kassa 17.40, Szombathely 12.60, Miskolc 13.20, Besztercebánya 3.60, Szeged 9.60, Nagyvárad 21.60, Nagybersekerek 6.60, Hódmezö-vásárhely 7.80, Temesvár 27.—, Szabadka 9.—, Mohács 3.60.

Tagsági forgalom 1907 november hónap. Belétek e hónap a Körbe: Scherz Gyula (Buschmann), Bányai László, Fenessy István, Harstein Leopold, Zádó Máttyás (Nagyvárad, Jul.-tól), Horstein Dezsö (Pestl könyvnyomda részvénytársaság), Lusztig Arnold (Veszprém), Fröhlich József (Állami nyomda), Gottlieb Béla (Klein Ullmos), Rosenberg Sándor (Blenenslock), Welsz József III. (Hamburger és Birkhalz), Kellner Sándor (Pallas), Gelszura József, Pollinger József, Veszprémi Lajos (Budapesti Hirlap), Orbán János (Léblowitz), Elbert Arnold, Kozel Ferenc (Lébl Dávid), Komocsy József (Székesfehérvár), Jurkavszky

Antal (Sopron), Bauer Imre, Kresteler János, Neuhaus Ullmos, Rosenzweig Samu, Wlesenberger Ullmos (egyeseleti tisztviselök), Singer Bernöt (Galltzenstein), Büchler Ede (Klein S.), Landstein Béla (Schlesinger), Marvay Zoltán (Ullgásodag), Goldmann Jenö (Goldfaden), Szaszner Gyula, Ganz Ullmos (Székesfehérvárai hálj nyomda), Dolgos András (Szombathely), Singer Béla, Susztrautls Károly, Szöntö Ferenc (Franklin), Bertl Gusztáv, Kiss Bernöt, Láng Jakab, Polach József, Szuszky István (Minerva), Jád Miklós, Schmidt József (Nagybersekerek). — Meghalt: Eller Márk. — Hátalék miatt tárlendök: Somogyi Ferenc, Ánderle Lajos (Pallas), Metzli Károly, Róna Ármán (Pátria), Welsz Dezsö (Györ), Álmás Imre, Anwemler Henrik, Bonomi Ede, Gramsel József, Herber József, Hartl Antal, Inhof Béla, Janovits Uzun, Hanslik József, Koller János (Temesvár), Gréts Sándor, Szabó Károly, Keresztes Gábor, Baron Arnold, Schlesinger Ármán, Uultain Lázár (Ismeretlen tartózkodásúak). — A 9. szakas alapján tárlendök: Madas Sándor (Kassa). — A hó végén 11 tiszteletbeli, 1451 rendes, összesen 1462 tag.

Körhelyiségünk a Gutenberg-Otthonban van.

(Bejárat az épületnek Bérkocsis-utcai részén.)

Olvasó-terem, billard, sakk, dominó, szakklapok, folyóiratok állanak itt a tagok rendelkezésére.

Nyitva: vasárnaponként délelött 9 órától 1-ig, valamint kedden s csütörtökön este 8-tól 10-ig.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemü kondiclováltozást, úgy az abba való be-, mint kilépést haladéktalanul adóják tudtal a Kör pénztársaságnak (lakik: VIII, Sándor-tér 4. szám alatt), mert csak így kaphatják meg pontosan az öket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

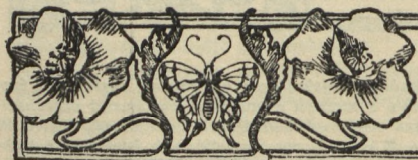
A Vigaszínházba és az Uránia Tudományos Színházba 25—50%-kal mérsékelt jegyekre jogosítá utalványok kaphatók a pénztársasádt (VIII, Sándor-tér 4. sz., III. emelet 5), valamint a Hungária-fürdőbe az üll kedvezményes jegyutalványok is. A színházjegyekre szóló utalványok ára áarabonként 4, a fürdőjegyekre szólóké pedig 2 fillér. — A Magyar Színház s a Népszínház-Vigapera Igazgatói megszüntették a kedvezményt.

Pályázat a Grafikai Szemle műmellékleteire.

A Könyvnyomdászak Szakköre választmánya 1907 március 12-én tartott ülésében elhatározta, hogy pályázatot hirdét a Grafikai Szemle 1907-iki műmellékleteire. A pályázati feltételek a következők:

A választmány elhatározta, hogy a Grafikai Szemle 1907-iki mellékletel közöl a legjobbnak talóit öst díjazza, még pedig kétöt harminc-harminc, háromat pedig husz-husz koronával. A harminc-koronás pályá-djak egyike főtárolsi, másika pedig vidéki szaktársnak adandó ki. A husz-koronás díjakra vonatkozólag nincs ilyen irányú korlátozás. Az öt pályadójjan kívül kiadótársra kerül azonban öt ellamerö oklevél is, szintén minden korlátozás nélkül. Mind e díjakra és ellamerö oklevelekre nézve a döntés az 1908. évi január havi választmányi ülésnek tartatik fenn.

Szerkesztik Tanay József és Novák László. Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászak Szakköre. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest U. Haló-utca 7 (telefon 36—02). Nyomatott a Pestl Könyvnyomda R.-T. által. Előfizetési ár: egész évre 4 kor., fél évre 2 kor. Egyes szám ára 40 fill.

Hirdetések.

Nyomdaképuiselő és levelezö, ki a magyar és német nyelvet tökéletesen bírja, azonnal fölvetetik. Arcképpel ellátott ajánlatok és referenciák az eddigi működés és az igények megjelölésével a Kereskedelmi Nyomda Készvénytársaságnak a címére Fiuméba küldendök be.

Péterfy bácsi, a gyermeküllag kedves mesélöje ötven-százalékos engedményt adott a nyomdászaknak az alábbi mesekönyvvelből: "Székely mesék" ötven képpel 1 korona; "Ullragmesék" harminckét képpel 1 korona; "Üllgnyemesék" negyvenegy képpel 1 korona; "Petöfi-regék" négy képpel 60 fillér. Szines kötésben mind Ezeket fél áron vehetik át az irónál: Budapest IX, Köztelek-utca 8, II. em. Legcélszerűbb, ha az egyes nyomdákból mutatóványt kérnek, s aztán egyszerre rendel meg a nyomda egész személyzete.

Bevételek.

Pénztári kimutatás az 1907. év november haváról.

Kiadás.

Árthozat a múlt hóról	5496	49	Helyiségbérlet negyedévre	248	30		
10 db hitelszövekezeti részlegy á 10 K	100	07	Nov. 9-iki estély kiadása	361	40		
Gutenberg-szobor-alap	767	07	Koszorú Ács Mihály sírmlékére	20	—		
Ács-Mihály-alap	532	25	Takarításért	6	—		
November 9-iki estély bevétele	279	—	Iparműv. Társulati tagsági díj 1907-re	10	—		
			Villanyóra, gáz-számla	25	34		
			Wertheim-zár, kulcsok	9	—		
			Gutenberg-Otthon képrámája	6	—		
			Ezer darab lőényjegy nyomtatása	20	—		
			Különféle adminisztrációs a portó-kiadás				
			helyben és vidéken	13	26	719	30
Tagsági járulékokban befolyt:			Kézpénz e hó végén			5964	31
Államnyomda	12	—	10 db hitelszövekezeti részlegy á 10 K			100	—
A Nap	2	40	Gutenberg-szobor-alap			767	07
Athenaeum	25	20	Ács-Mihály-alap			532	25
Bagó-nyomda	2	40					
Bercsényi-nyomda	1	80					
Berkovits-nyomda	2	40					
Bróza Ottó	1	80					
Budapesti Hírlap	7	80					
Buschmann Ferenc	1	80					
Egyetemi nyomda	6	—					
Egyesületi tisztviselők	11	40					
Fővárosi nyomda	—	—					
Franklin	64	20					
Franklin-lók	7	20					
Fried és Krakauer	—	—					
Fried és Krakauer	7	80					
Golitzenstein	9	—					
Gelléri és Székely	12	—					
Globus	5	40					
Grafikai Intézet	4	20					
Hamburger és Birkholtz	2	40					
Hedvig Sándor	2	40					
Hornyánszky	5	40					
Jókai-nyomda	3	60					
Kánitz-nyomda	—	—					
Károlyi György	1	80					
Kellner Ernő	3	—					
Kertész József	4	80					
Klein Vilmos	4	80					
Korvin testvérek	6	—					
Közszégi nyomda	4	80					
Légrády	10	20					
Lengyel Lipót	3	—					
Löbl D. és Fia	4	20					
Löblowitz-nyomda	6	—					
Magyar Hírlap	5	40					
Markovits és Garai	3	60					
Márkus Samu	13	80					
Márv. menetjegy-nyomda	2	40					
Minerva-nyomda	6	60					
Molnár Lapja	4	20					
Nagy Sándor	6	—					
Otthon-nyomda	3	—					
Pallas	25	20					
Pannonia	1	80					
Pap és Schwarz	1	80					
Pátria	18	—					
Pazmaneum	1	20					
Pénzüntézet nyomda	4	—					
Pester Lloyd	—	—					
Pesti könyvnyomda r.-i.	45	60					
Posner K. L. és fia	4	80					
Radó Izor	2	40					
Révai és Salamon	4	20					
Rigler J. Ede	12	—					
Rothberger és Weisz	—	—					
Rózsa K. és neje	4	80					
Schmidl Sándor	—	—					
Stephaneum	10	80					
Székesfehérvári házli nyomda	19	20					
Szent-László-nyomda	1	80					
Thalia-nyomda	3	—					
Vasutas-szövetség	2	40					
Világosság-nyomda	27	60					
Weisz Adolf	—	—					
Weisz L. és F.	—	—					
Wodianer Fülöp és fia	20	40					
A vidékről (részletezése a megelőző							
oldalon)	219	60					
Egyesektől (részletezése a megelőző							
oldalon)	79	20					
	800	40					
Ebből 10 százalék a szakirodalmi alapra	80	04	720	36			
Szakirodalmi alap:							
Árthozat a múlt hóról	332	67					
10 százalék a főpénztárból	80	04					
	8757	88				8757	88

Kiss József és Társa fényképezési műterme (VII, Rákóczi-út 72. sz.) a következő mérsékelt áron vállalja Szakkörünk tagjaitól a fényképezési munkálatokat: 6 órb. vltit-fénykép 8 korona helyett 6 kor. 40 fillér, 6 órb. kabinet-fénykép 16 korona helyett 12 korona és 60 fillér, 6 órb. makart-fénykép 24 korona helyett 18 korona. 12 órb. megrendelése esetében újabb engedély. Nagyobb fényképek és egyesületi csoportképek, valamint tableau-k külön megegyezés szerinti igen jutányos árak mellett. Úgyszintén nagyított fényképek, aquarell- és olajfestésű arcképek művészi kivitelben. Közönséges fényes kivitelű fényképeknél a fenti árakból még 5-10 százalékos engedélyt le. — A kedvezményes árakra jogosító szelvények darabonként 10 fillérréval Bozsik István pénztárosnál kaphatók (Budapest VIII, József-utca 23. II. 18), de a szelvényért fizetett 10 fillért a fényképezés visszatéríti, illetőleg a számla összegéből leszámítja. — A szelvények ára a Gutenberg-szabó-alaphoz csatolhatók.

A Grafikai Szemle hirdetéseinek szabott árai:

a) Egész oldalnyi hirdetés:	egy évre	240.— kor.
„ „ „	fél évre	130.— „
„ „ „	negyed évre	70.— „
„ „ „	egyszeri közlés	30.— „
b) Fél oldalnyi hirdetés:	egész évre	130.— „
„ „ „	fél évre	70.— „
„ „ „	negyed évre	40.— „
„ „ „	egyszeri közlés	20.— „
c) Negyed oldalnyi hirdetés:	egész évre	70.— „
„ „ „	fél évre	40.— „
„ „ „	negyed évre	25.— „
„ „ „	egyszeri közlés	13.— „
d) Nyolcad oldalnyi hirdetés:	egész évre	40.— „
„ „ „	fél évre	25.— „
„ „ „	negyed évre	15.— „
„ „ „	egyszeri közlés	8.— „

Az apró hirdetések ára az első közléskor petít soronként 40 fillér; minden további közlés ötven százalékkal olcsóbb.

MAGYAR NYOMDÁSOK ÉVKÖNYVE

Szerkeszti: NOVÁK LÁSZLÓ

KIADJA A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRE

1908

HUSZONHARMADIK ÉVFOLYAM

Január hó közepén jelenik meg rendkívül díszes kiállításban. Terjedelme majdnem tizenkét ív, mellékleteinek száma több mint hetven. Kiállítás és tartalom dolgában jóval fölülmúlja az eddigi köteteket. Az ára három korona, megrendelhető a Könyvnyomdások Szakköre pénztárosánál, Bozsik István szaktársnál, Budapesten, Sándor-tér 4 (Gutenberg-Otthon).

Baer Ottó festékgyárai.

Telefon:
93—29.

A grafikai iparágakhoz szükséges összes
□ fekete és színes festékek gyártása. □

Telefon:
93—29.

Különlegesség: a „VORAN“ kő- és könyvnyomdai fekete festék; eddig felülmulthatatlanul gyorsan szárad.

Grafikai osztály:
A kő- és könyvnyomdai szakmához szükséges összes kellékek raktára.

Vezérképveleto és nagy raktára
a „Chromo“ altenburgi papirgyárnak,
J. Friedrich Daechsler langenaltenheimi kőbányájának,
Hutter és Schrantz nemezgyárának.

Hengeranyaggyár és hengeröntő-
műhely.

Litografiai kövek.

Körforgógép-nemez, könyvnyomdai gépekhez való alátét nemezek, stereotípiái matricák-nemezek.

Budapesti gyártelep: VII. ker., Gizella-ut 53. szám.

Kérjük a t. szakértőket, illetőleg helybelli és vidéki házi pénztárosainkat, hogy ha netalán volna az ez évi júliusi Grafikai Szemléből fűlős példányuk, küldjék el azt Bozsik István szakköri pénztárosnak a címére (Budapest VIII, Sándor-tér 4), vagy hozzák fel a körhelyiségbe.

Erdélyi M. cs. a kir. ud. fényképész (Budapest, Semmelweis-u. 2, a Kossuth-Lajos-utca sarkán) Szakkörünk tagjainak fényképek készíttelésekor a következő kedvezményeket adja:

6 db. vízit	fénykép	6 K.	12 db.	10 K.
6 „ kis Mokart	„	14 „	12 „	24 „
6 „ kabinet	„	16 „	12 „	26 „
6 „ Mokart	„	20 „	12 „	36 „

Megrendelés alkalmával mindig az utolsó havi nyugtával kell igazolni, hogy az illető a Szakkör tagja.

Szakfolyóiratokat és -könyveket

(bármely nyelűeket is) vásárol, esetleg cseréberél fűdrosi szakrtárs. Ajánlatok e folyóirat szerkesztőségéhez intézendők.

SCHÖNTAG GYULA

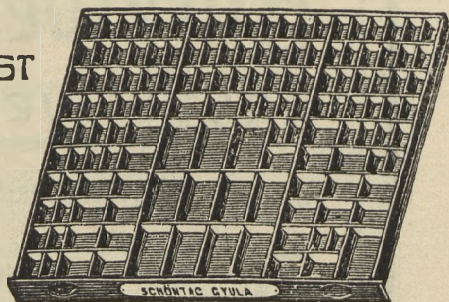
szakasztalos

BUDAPEST

VI, Uáci-körút 51.

Kis antikuszekrény 6 K 40 f.
Nagy szekrények 8 K 40 f.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

A magyar állam nyomdászattörténelmi térképe

Tervezte és magyarázó szövegét írta:
 FIRTINGER KÁROLY.

Ára helyben 60 fillér, vidékre 70 fillér.
 Az Évkönyv megrendelői féláron kapják.

ORMOS GUSZTÁV UTÓDAI
KÖNIG és BAYER

= fotocinkográfiai műintézete =

Budapest VII, Kazinczy-u. 32.

KLISÉK mindennemű képes nyomtatványokhoz a legjobb kiállításban.

AUTOTÍPIA. ≡ KROMOTÍPIA.

≡ FOTOTÍPIA. ≡ FOTOLITO. ≡

Házankivűli felvételek.

! Nagy díj !

KAST & EHINGER
 WWS G. m. b. H. WWS

világhírű gyártmányai a st.-louis-i világkiállításban a legmagasabb díjjal lettek kitüntetve. — Fiókgyárak: Berlinben, New-Yorkban és Chicagóban.

Képviselő Ausztria-Magyarors. részére:

Carmine Hugó
 Budapest, Bécs, Prága.

Kurzweil János és Társa egyesítve: Berger & Wirth

lipcsei festékgyárosokkal. — Budapest IX, Márton-utca 19 (telefon 56-64).

Első magyar könyv- és könyomdai festék-
és hengeranyag-gyár.

FIÓK-GYÁRAK: BERLIN, BARMEN, FLORENC, LONDON,
NEW-YORK, PÁRIS, SZENTPÉTERVÁR.

Ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- s mindenféle színes festékek, kencék, bronzok a grafikai iparágak részére. Henger-öntő műhely lapos és körforgó gépekhez. Olcsóbb és jobb a házi öntésnél. Patent, Victoria és Bianca hengeranyag kockázott és sima táblákban. Szedővasak igazítható feszítővel, szabadalm. saját találmány, 47.004. és 53.406. számú osztrák-magyar szabad. Számos helyen kitéve.

Városi iroda: Budapest V, Fulich-utca 7 (telefon: 76-44).

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a hirodalom-
han.

Magyar gyorssajtó-gyár

Kaiser Lajos és Kaiser Károly

Budapest, VIII. ker., József-utca 56. szám.

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a hirodalom-
han.

TELEFON :
54—48.

Egyszerű gyorssajtók vasuti szerkezettel, 2 és 4 hengerrel. Egyszerű gyorssajtók körbenforgással, 2 és 4 hengerrel. Kromó- és autofpia-gépek front-kirakóval vagy a nélkül. Rotációs és két szint nyomó gépek. Gyorsan futó "Rapid". Meglepő munkaképesség: óránként 1800 példány minden megerőltetés nélkül. A legtökéletesebb festékdörzsölés. Erős és szilárd szerkezet. Könnyű és pontos járás. Maszatolás kizárva.

CHECK-CONTO :
9164.

!! Mindenki, mielőtt gépet venne, saját érdekében kérjen ajánlatot !!

Megjelent

és a Grafikai Szemle kiadóhivatalában (Budapest V, Hold-utca 7. sz.), valamint Bozsik J. szakköri pénztárosnál (Budapest, Sándor tér 4. vagy Vármegye-utca 11. szám, Franklin-fiók) kapható:

A Könyvnyomdászok Szakköre 1905—1906-iki szaktanfolyamainak értesítője. ◊

Szerkesztették: Tanay József és Novák László.

220 oldal, sok szedés- és egyéb példával. A szakjukban fejlődni óhajtó szaktársak nélkülözhetetlen kézi könyve. Rövid és azért tömör összefoglalásban ismerteti a szaktanfolyamokon előadott tanítási anyagot.

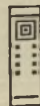
Ara 1 korona. Vidékre 1 korona 10 fillér.

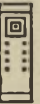
BERTHOLD H., BERLIN SW

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰÖNTŐDE RÉSZV.-TÁRS.

Fiókok: Wien, Szt. Pétervár, Moszkva és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet és betűujdonságokból, rézléniákból, vignettákból és a t. o. Legnagyobb választék orosz betűkből. o. Teljes nyomdai berendezések gépekkel és segédeszközökkel. o. Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

Pusztafi R. és társa, Budapest V, Lipótkörút 17
a kik mintákkal és ajánlatokkal szolgálnak.

Lanston-Monotype

a világ legjobb betűöntő- és szedőgépe.

Magyarországon és Ausztria területén eladja és működésben bemutatja

Alapítottott
1878. évben.

Carmine Hugó
teljes nyomdaberendezések gyára

Alapítottott
1878. évben.

Budapest VI,
Király-utca 26.

Wien VII,
Burggasse 90.

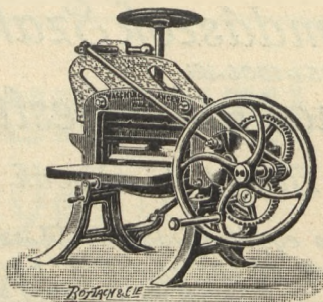
Prag II,
Dittrichgasse 1968.

Nyomda-festékek, kencék és
hengeranyagok nagy raktára

Kast és Ehinger
G. m. b. H. stuttgarti és feuer-
bachji gyáraiból.

Fiókgyarak: New-Yorkban,
Berlinben és Chicagóban.

A párisi kiállításon grand
prix-vel és két aranyéremmel,
továbbá a st.-louis-i kiállítá-
son nagy díjjal lett kitüntetve.

Josef Anger & Söhne

Gépgyár és
vasöntöde

Wien-Hernals, Hauptstr. 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyvnyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

— MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐJE: —
Silberer A., Budapest, Dob-u. 53.

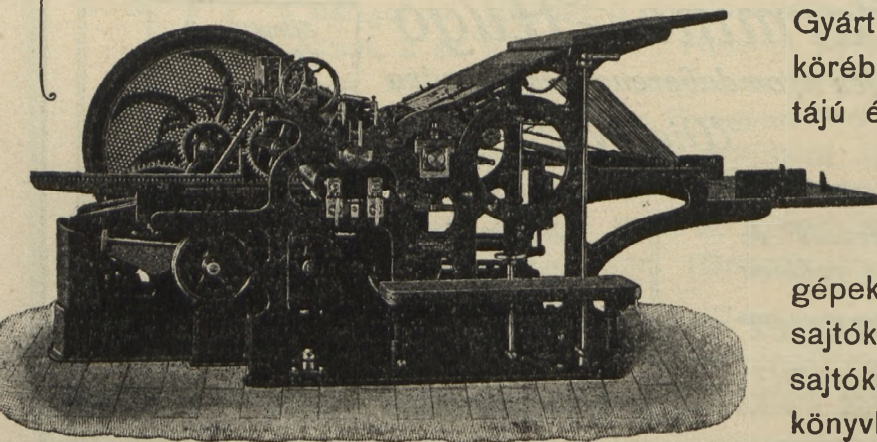
Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest V, Súlyom-utca 13.

Magyarország egyedüli gyorsajtógyára.

Wörner J. és Társa

==== Budapesten. ====

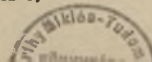

Gyárt a sokszorosító ipar körébe vágó mindenféle fajtájú és nagyságú gépet, és pedig: könyvnyomdai gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyvnyomdai gyorsajtókat s könyvnyomdai kézi-sajtókat, valamint különféle könyvkötő-gépeket.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtó vasutas járattal és 2 feladó hengerrel.

Pesti könyvnyomda-részeipari-társaság (U. Holó-utca 7)

FOLYOIRAT

KOBLINGER & GYULA

Fotokemigráfiai Műintézet

BUDAPESTEN

VII, Csengery-utca 22. sz.

Készít

KLISÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzé-
kek, hirdetések részére. Tervek
fotolitográfiailag sokszorosít-
táknak. ↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓

TELEFON 14—61.

Állapított 1892.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:

BUDAPEST

VI, Gyár-utca 62. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére
való fekete és színes, valamint réz-
nyomáshoz szükséges mindennemű
és színű festékeket.

Kengoranyag- és kence-gyár.

„Krause“ emeltyűs könyomó-kézisajtó.

Saját szerkeztésű legújabb sajtóink, egészen vasból, ruganyos nyomással és a taliga visszamenetelét
könnyítő szerkezettel.

Szállítási díjtól és vámtól mentesen
Ausztria bármelyik vasúti állomására.

Ha a megrendelésben a földőkeret
költsége nincs világosan kikötve: a
nékül szállítjuk a sajtókat.

A sajtó távirati megjelölése		No	A taliga		A sajtó ára	
1848kerettel	1848keret nélküli		széles- sége	hossz- sága	1848- kerettel	1848keret nélküli
Marlage	Marialite	MN	45	55	700—	735—
Magdalena . . .	Magazijn	MP	55	65	795—	850—
Magdolum . . .	Magenader . . .	MPa	55	70	815—	870—
Maximilian . . .	Maximianus . .	MQ	60	80	905—	955—
Moriche	Moriolis	MR	65	90	950—	1010—
Methusalem . .	Metileno	MS	75	95	1100—	1160—
Methule	Metrisch	MSa	75	100	1110—	1170—
Melchlor	Meldois	MT	80	100	1145—	1210—
Melchiades . . .	Meldung	MTa	80	110	1165—	1230—
Mumie	Mulvio	MU	85	125	1250—	1315—
Mummerei	Mummolus . . .	MV	95	140	1370—	1435—
Myscole	Myself	MX	110	150	1670—	1750—

Az árakban belefoglalatik a kerékvédő ára is.

Bővebb főlvilágosítást ad: KAUFMANN
GYULA, Budapest VII, Kertész-utca 37.

KARL KRAUSE, LEIPZIG.

Bélyegző-metszés.
Mechanikai műhely.
Galvanoplasztika.

Ólomzár-gyártás.
Tömöntöde.
Rézlénia-gyártás.

Első magy. betűöntöde

☐ részvény-társaság ☐

Budapest VI, Dessesffy-utca 32. sz.

Telefonszám 23—70.

Dús raktárt tart folytonosan magyar, német,
tót, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkből,

körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,
továbbá a legkülönfélébb ékezetekből és
egyéb nyomdai felszerelvényekből. Egész
nyomdai berendezések jutányos áron és
☐ gyorsan fogantatosítanak. ☐

ÜNDONSÁG!

ÜNDONSÁG!

Egyetemes tabella-alapzat

szertől és Benétter szabóvalma.

